JINDŘICH Š. BAAR

NAŠE POHÁDKY

NAKLADATEL KAREL BENÍŠKO

NÁŠE POHÁDKY

Panu profesoru a spisovateli
Dru Ferd. Strejčkovi jako
pozdrav z Chodska posílá
tuto knížku v hluboké úctě
oddaný

Jindřich Š. Baar.

V Klenči, dne 2. prosince 1924.

JINDŘICH Š. BAAR:

NÁŠE POHÁDKY

V PLZNI 1921

NÁKLADEM KARLA BENÍŠKA V PLZNI

VĚNOVÁNÍ CHODSKÝM DĚTEM.

Milé děti, když jsem chodíval do školy, tehdy ještě nežily na světě ani biografy, ani dorost tělocvičných jednot, ani skauti, ani se nehrála kopaná.

Mívali jsme ovšem jiná potěšení a jedním z nejmilejších bývaly nám naše staré, chodské pohádky.

Uvil jsem vám z nich kytičku a kladu vám ji pod stromeček s přáním, aby se vám líbila a často jste si k ní přivoněly.

To vám píše Váš starý přítel

J. Š. Baar.

V Klenčí, dne 1. prosince 1921.

JAK ŠEL PALEČEK NA VANDR.

(Vyprávěla Rosalie Kuželková, 26 r. stará z Nového Postřekova č. 43.)

Za tich starych časů, dyž eště chodily krávy bez vocasů, žil na Dílích švec ha ten nemíl žádných dětí. Jeho ženu to túze mrzílo, protože všudýž, v každý chalupě běhalo dětí jako smetí, jenom hu ševců ve dne v noci tícho jako v kostele, díďádko tám nezaplakalo, ani se nezasmílo, nebulo s kym se vadit ani těšit, nu, smutno tám bulo.

Ha tak ševcová jednou, dyž zase viděla po jaru malí děti běhat na sluníčku ha hrát si, dala se do pláče ha vykříkla: „Šecky mámy mají ňákou radost na svjetě, jenom já nemám žádnou. Dybysme teky míli ňákýho chlapečka, třebas jenom malýho jako palečka, bula bych spokojená."

Tak jistě. Za krátkyj čas narodil se jim chlapeček zdravyj, hezkyj, ale malyj jako paleček. Ševcová íčko míla, co chtíla ha vopatrovala chlapečka jako voko v hlavě. Nahučila ho pít, jíst, mluvit, běhat, takže bul chytryj i veselyj

jako veverka, každyj, kdo ho jenom shlíd, mušíl ho mít rád, ha protože málo rost ha vostával furt maličkyj jako paleček, říkali mu šichni doma i po vsi: Paleček.

Hu ševců, to ce ví, dyž míli syna, míli teky na koho hospodařit, ha přičiňovali se dost ha dost. Táta ševcoval, hale protože hu nás chodí šichni pořádný lidi v letě bosi, v zimě v dřevákach ha boty vobujou jenom dyž dou v neděli k Pánu Bohu do kostela, ševce tu řemeslo nehuživí. Každyj muší mít teky kousek políčka, loučku, kravku, pár slepiček, haby hladem nehumřil. Paleček tátovi pomahal ševcovat i sedlačit, ha protože ho máma krmila vtipnou kaší, brzo se šechněmu nahučíl.

Tak jednou nazimu, dyž huž buly brambůry vykopáný, jel švec převorávat brambůryště. Políčko ležílo haž hu Klenčí pod lesem, proto řek ženě, že tám vostane přes polodne, haby mu Paleček přines na pole voběd. Ševcová vařila ze šťávy vomáčku ha z pobílý mouky rozpíčky, pospíšila si, ha dyž hodiny vokazovaly na jedenáctou, dala jídlo Palečkovi do košíčku ha poslala ho za tátou.

„Budete mít voba dost, můžete jist spolou, dala sem vám tám dvě žíce," povídala chlapci eště ve dveřích ha dívala se za ním, jak hupaluje s kopce delů.

Dyž přiběh Paleček na pole, vidí tátu táhnout brázdu zrovna ke druhýmu konci. Sed

si na mez ha čekál haž táta vobrátí ha přijede k němu zpátky. Vodkryjl zatím košíček, vytáh rozpíčky, sundal s hrnce pokryjvadlo vomáčka zavoníla, haž mil plnou houbu slin, ha protože bul tuze zvědavyj, chtíl se podívat, z čeho asi ta vomáčka je ha kolik je jí v hrnci, esli bude pro voba dost. Proto se chytil hrnce, vylíz po huchu haž nahoru na vokrajek, nahnoul se nad hrnec, v tom mu chybilo, nožička mu huklouzla ha — tu máš — pohlavě spád do vomáčky.

Zatim táta dojel haž k mezi, vidí košík s jídlem, ale Paleček jako by se do zemí propád.

„To von si jístě vodběh do lesa," pomyslil si švec, vypříh kravku, rozvázal jí votípku sena ha sám se teky pustil s chutí do jídla. To ce ví, že mu žaludek na poli lepší bral, než dyž sedíl doma za verpánkem, lámal rozpíčky, máčel do vomáčky, ha dyž drobet hujid, vidí, že se v hrnci něco hyjbá.

„Marneči, cák mi to tám pádlo?" myslí si, hned zaloví žicí ha vyloví — Palečka.

„Nechčasnyj chlapše," lek se táta, „nedát pozor, moh sem tě s rozpíčkem překousnout ha snist, cák si jenom dělal, kerapa si se tám dostál, dyť si se moh hutopit," vadil se, ale čerstva milýho Palečka celýho volízal, aby nic nepřišlo nazmar, prostříl na zem kazajku, zabalil do ní chlapce, přikázal mu: „íčko tu lež ha nehyjbij se, abys drobet vosch ha máma se

s náma nevadila, haž přijdem demů, já si pospíším."

Chůtě zapřih znova kravku do plouhu, popoháněl ji, políčko velký nebulo, ha tak nezvonili v Klenčí eště ani tři hodiny, huž bul hotov. Naložil plouh na vozík, postavil k němu košík s hrncem ha mísou, de si voblíct kazajku ha podívat se na Palečka.

„De pa asi ten kluk zase bude?" rozněval se švec, dyž vytřís kazajku, vobrátil jí na rub ha chlapec z ní nevypád.

„Tu sem, táto, tu sem, ale mně je eště zima," vozvál se v tom Paleček, „zalíz sem si do kabzy, abych se zařil."

Táta ho hned vytáh, prohlíd ha vidí, že se eště celyj zimou cintuje, ha suchyj že eště teky není.

„Počkyj," povídá, „v kabze bys, chudáčku, nehusch, dám si tě za čepici, tám budeš v teple jako na peci." Míl na hlavě beranici, milýho Palečka strčil za prámec, čepici si posadil na hlavu ha jel s Kristem Pánem demů.

Doma máma hned poznála, co se stálo, protože táta Palečka špatně volízal, vomáčka mu zaschla ve vlasech ha za hušma, mušíli s barvou ven ha máma se vadila ha naříkala, proč je takovyj zechtěnyj, šecko šudýž že chce vidět ha slyšet, žádný takový dítě že se nehustará, že brzy muší humřít.

Paleček dlouho mlčil ha poslouchal. Dyž to konce nebralo, začel mámu těšit ha povídá: „Nic vy se vo mně, mámo, nebujte. Jenom mě puste do svjeta na vandr, huvidíte, že tam tu zvjedavost nechám, ba že třebas něco dokážu, vo čom celý Díly budou mluvit."

„Ha ty chudáčku malyj, ty toho málo dokážeš," myslí si máma ha nechce vo vandru ani slyšet. Ale tu se vozvál švec ha povídá: „Nu, dyž si pořád vedeš svou, vokazuješ na jiný, řemeslo humíš, tak tě bránit nesmíme. Seber se ha di na zkušenou, aspoň se tě potom bude doma víc líbit."

Paleček si radostí zavyjskal. Hned si složil raneček, máma mu hupekla buchtu, do kabzy si vzel šídlo ha dratev, rozloučil se ha pustil se vesele do svjeta.

Šel ha šel vod vsi ke vsi, vod města k městu, všudýš se smáli malýmu chasníčkovi, haž huž míl buchtu sněděnou ha botky roztrhaný, dostál se do náramně velkýho ha černýho lesa, jakyj jaktěživ neviděl. Venku začlo pršít, nohy ho teký bolíly, hlad míl ha tak si řek: „tu si íčko vodpočnu ha spravím si střejce." Aby se nezmáčel, sed si pod doubravník, vopříl se vo jeho kořen ha začel ševcovat.

Eště nebul jak se patří hotov, slyší za sebou kroky ha huž teky vidí tři chlapy ha slyší, jak si povídají: „Lehněm si ha počkyjme, haž se setmí, potom se pusťme do mlyjna. Tám

mají dnes posvícení, všeho tám bude dost, chasa bude hu muziky, tak mlyjn snadlo vykradem."

„Ha vy kuntí, tak vy tak! Nu, počkyjte, to ste se zmyjlili," myslí si Paleček pod doubravníkem ha chvátá, aby míl střijček v pořádku.

Zlodiji si sedli jako doma, každyj vytáh z kabzy kus huzenýho masa, jidli haž se hladovýmu Palečkovi dělaly sliny v hubě, dyž ten jeden zlodij najednou se zvíhne, popojde kousek ha sedá si znova, zrovna vedle doubravníka.

To ce ví, Paleček dostál strach ha leknutím vykřík:

„Sem tu hejtu,*] nesedej tu!"

Zlodij vyskočil, dívá se na šecky strany, nahoru, delů, ničehož nic nevidí ha tak si myslí: „to sem se přeslech," ha znova si sedá.

Paleček dostál eště věčí strach ha rozkřík se, co míl síly:

„Povídám, sem tu hejtu, nesedej tu!" Zlodij zase vyskočil leknutím do vyjšky, zase se vohlíží, hledá, poslouchá, ha dyž nihde ani myš se nehne, povídá si: „to se mi něco zdálo," ha čerstva husedá si po třetí. Paleček vidí, že huž je zle, křičít že není platno, ha tak jak držíl šídlo v ruce, roub s ním zlodije do stehna,

*) „Sem tu hejtu" nebo také „hyjtu", t. j. jsem zde na návštěvě.

až bolestí vyvijsk, vylít do vyjšky na sáh ha klíl ha láteřil až se šecko třísło.

Hned přiběhli druhý dva, slyší, co se tu dije, řekli si: „tuto není s dobrým" ha pustili se do hledání. Dívají se za kameny, koukají po stromech, vodkryjvají smrčinky, přehrabujou mech, až jeden kop do doubravníka, ten se vyvrátil ha íčko vidí sedít tu Palečka se šídlem ha střijčkem v ruce. Šichni se dali do smíchu, zvíhli ho, prohlíželi, ha ten nejvěčí zlodij, co bul jejich kápo, povídá: „I ty kluku milionská, ty se nám tůže šikuješ. Ty se protáhneš všudýž i tim nejmenčím vokýnkem, íčko huž nebudem mušít nic bourat, ani pilovat, ani vylamovat, ty nám šecko sám dokořán vorevřeš, ty mušíš s náma hned."

Sebrali milýho Palečka ha hajdy do mlyjna. Došli tám za tmoucí tmy, ale ználi tám každyj kámen jako doma. Mlyjn stál, dveře buly zavřený, všudýž tma ha ticho jako v hrobě ha zlodiji se pustili rovnou ke sklepu.*) Chytili Palečka ha šups s ním do sklepa. „Podávej vokýnkem ven šecko, nač přídeš," poroučeli mu, postavili se k vokýnku ha čekáli.

„Sou tu plný prkna koláčů," hlásí za chvilku Paleček ha na hlase bulo znát, že se do nich pustil. Chutnaly mu jak se patří, hlad míl ha dobrý teky buly, jen se rozsyjpaly, to ce ví, že ve mlyjně špatný nepečou.

*) Chodský sklep je nad zemí, jako komora.

„Tak podávej koláče, máme na ně chuť," šeptají do vokýnka zlodijí.

„Kerýpa chcete, mazaný nebo sypaný?"

„Ber to mentinou, ajť sou jaký sou," nutí zlodijí.. Ale Paleček si myslí: „haž budu hloupyj," ha jid sám, div se nehudusil.

„Nu, dočkáme se přece?" zlobí se huž ty venku.

„Dyž já nevím, kerý chcete, esli chcete tvarohový nebo perníkový, nebo šveskový," dělá dál Paleček hloupýho.

Zlodijí huž křípali zubama, plivali zlostí, ale na Palečka mušíli s dobrým: „Palečku, hodnyj chlapečku náš, podej přece ňákyj ten koláč!"

„Párdýje, íčko sem našel prkno itrnic, paňáči, ty sou! Mhm," libuje si Paleček, ha zlodijom haž sliny tekly z hub, jaký míli laskominy.

„Tak čerstva, vyhoď jich náručí," huž nahlas volá jeden zlodij přes druhýho.

„Íchůchuchů," zavyjsk ve sklepě Paleček, „soudek piva ha načatyj!" ha vokýnkem huž slyšet, jak pivo hrčí do žbánu.

„Chlapečku zlatyj, di, ha vodšoupni na dveřích závoru," prosí huž zlodijí.

„Ha vy prašivcí, to vy byste chtíli vokrádat poctiví lidi, co? Ha já bych vám míl pomahat? Nu počkyjte! Hej, mlnáři, stávejte, zlodijí tu sou," dal se do křiku Paleček, tlouk na dveře, tupal, rámusil, psí začli věkat, mlnář se pro-

budil, vyběh s flintou, zlodijí nečekáli, vzeli nohy na ramena ha hutíkali, div se nepřerazili.

Ale teky Paleček ve sklepu míl malou dušičku. Dobře se najid i napil, slyší kroky, mlnář huž vorvírá dveře, „esli mě tu dopádne," naskakuje husí kůže Palečkovi, hledá, kam by se moh šikovně skovát, našmák v tom dížku s kalením*) ha — jedna dvě — huž v ní sedí zahrabanyj, jenom nosíček mu vykukoval.

Mlnář šecko prohlíd, ani nepoznál, že je něco hujeděno ha hupito, spokojeně voretšel, ha Paleček v kalení husnoul jako v peří. Najeděnyj, napytyj ha zvondanyj spal jako doch, ani nevedėl, co se s ním díje!

Ha, pane, dílo se!

Ráno, dyž se chasa vrátila vod muziky do mlyjna, začla hned spravuvat dobytek. Děvka popádla dížku s kalením, vysypala jí kravom k lízání, ha než se Paleček zpamatoval, huž ho míla kráva v držce. Slízla ho jako rozínku.

Íčko pravda vedėl, že je zle, zalíz si v krávě do knih, ha čekál, co se stane. Kráva eště sežrála náručí sena, košinku řezanky, zapila to, lehla ha začla přežívat**). Tu popád Palečka strach, esli ho kráva dostane zpátky do tlamy, že ho rožvyjká na kaši. Vyskočil ha mermomocí dobyjval se z krávy ven, škrabal, kopál, skákal, šídlem se vohánėl, kráva přestála hned

*) Kalení = otruby.
**) přežvykovat.

přežívat, nafoukla se, funíla ha hekála, voči boulila, přiběh mlnář, krávě pomahal, dělál co moh, ha dyž se to nelepšilo, poslál k polodni pro řezníka, aby krávu koupil.

Řezník přijel, krávu prohlíd ha povídá: „Ta kráva mušila sežrát něco tůze zlýho, něco jedovatýho, ta chcípne, tu bych ani domů nedoved, muším jí zabít na místě, ha hned." Vytáh nůž, milou krávu zaříz, rozpáral, vyvrh ha držky naházel děvce do putny, aby je šla na řeku vyprat.

Paleček sedíl v kníhách jako houkropec pěkně z tícha ha v teple, ha čekál, haž se mu šikne, haby moh hutect. Ale děvka, než se k tomu dostál, popádla držky, ha začla je cárat v řece. To ce ví, nazimu huž studí voda jako led, Paleček v sturený vodě se třís jako vosyka ha spustil nářek: „Děvečko, děvečko, to mě to studí!" Děvku vobešla hrůza, vykříkla: „Ježíš Marjá!" praštila drškama vo zem, ha metla demů, jako by jí paty zapálil.

V křovině, hu samý řeky na louce krčil se ha dřímal hladovyj vlk. Číhal tám, haž přižene vovčák stádo vovíc, aby si jednu vodnes k snídaní. Dyž děvka vzela ty svatý slova, pozvíh hlavu, vidí kravský držky na dva kroky před sebou, hladovyj bul, tak skočil ha spolk je i s Palečkem.

„Sakvalente, to mám pěknyj vandr," zdych si Paleček v novým kvartýru ha hledíl se tám hulebedít. Vlk si zase leh do křoviny na

číhačky, sám huž míl dost, ale chtíl teky demů mladyjm vlčatom přinest něco na zub.

Vopravdu, po chvilce žene vovčák stádo vovíc na louku, páslo se svobodně, protože votavy huž dávno míli lidi pod střechou, ha tak ani vovčák ani psi se tůze vo milí vovce nestarali. Vlk huž stává, křovínou si prohíží vovce, huž si vyhlíd hodně tlustýho skopce, huž cení zuby, huž se krčí, jenom skočit, to šecko ví Paleček, myslí si: „ty lumpe lumpácká, ty zlodiji zlodijská, nu počkyj!" ha hned se dal do křiku: „Vovčáku! Vovčáku! Huhánějl Vlk tě chce vzít vovci!" Psi začli hned věkat, vovce hutíkat, pastyjř s vobrácenou holí pustil se do skoku, vlk vyrazil z křoviny ha kalupem pustil se k lesu. Hned na kráji se zastavil ha řek si: „Je zle! Paleček mi šecko zkazí, ničehož nic nebudu moc hukrádct ani zadávit. Paleček muší ze mně ven po dobrým nebo po zlým." Začel napřed s dobrým: „Palečku," povídá, „vylez ven, nebuj se, nic se tě nestane, já sem tě spolk nerád, ani sem vo tobě neveděl."

„Dybych tě smíl věřit," brání se Paleček, „ty si zlodij, ty nic nechceš dělat ha dobře se mít, ty bys mě jistě sežrál."

„Povídám, vylez po dobrým," rozkřík se vlk ha zlostí se celyj třís.

„Vylezu, hale haž doma. Mušíš mě vodnest k nám na Díly ha posadit mě na práh naší chalupy," sliboval Paleček, protože huž se

vandru nabažil, styjskalo se mu po domově nevěděl ani hde je, ani jak daleko má demů, ha Bůh milij ví, co by ho zas cestou potkálo.

„Vylez hned," poroučel znova vlk.

„Hať budu chtít," rozněvál se Paleček, dyž vlk tak krubijánsky s nim mluvil.

„Huvidíme," zabručíl vlk ha praštil sebou vo zem, válel se v kamení, mezi parezama, kroutil se, zadkem vyhazoval, dělál co moh. Palečka to pravda bolílo, ale moc ne. Vytáh čerstva šídlo, zapích je vlkovi do břicha ha držíl se ho jako klíště.

Vlk brzy povolil ha líz do prosa:

„Palečku, pěkně tě prosím, polez ven."

„Nepolezu, dokajď mě nevodneseš hať demů ha neposadíš mě na práh naší chalupy," stojí na svým Paleček, ale přestál píchat, dyž vlk přestál se válet.

„Jak ty eště rád vylezeš," rozpálil se vlk, „potom tě na kousky roztrhám, na kaši rozkousám," hrozil mu ha přitom jako by se pošetil, třískal zadkem vo dřeva, tlouk sebou vo zem, vyskakoval do vyjšky, Paleček dostál ran nepočítanyjch, ale teky nepovolil, chytíl šídlo ha píchal, kam jenom moh, hať vlk řval bolestí ha pína padala mu z houby.

„Palečku, polez ven," prosil huž s pláčem.

„Nepolezu, dokajď mě nevodneseš k nám, ha neposadíš mě na práh naší chalupy," stejnou písničku zpívá Paleček.

Dyž viděl vlk, že jiná pomoc není, vzel nohy na ramena ha pustil se lesem. Tři dny ha tři noce mušíl hutíkat, než přiběh na Díly. Na kráji v lese se zastavil, spocenyj bul jako myš, zvondanyj, že sotva na nohach se hudržíl, proto se rozkřík: „nu tak vylez, huž máš jenom pár kroků demů" a při tom si myslil, jak vyleze, že ho zakousne jako myš. Ale Paleček míl za hušima.

„Nevylezu," povídá, „dokajď mě neposadíš na náš práh, ta třetí chalupa vod kráje je náše."

„Zatracepenyj kluku," zaklíl vlk, ale aby huž míl jednou pokoj, vyskočíl z lesa ha zaměřil k chalupě.

„Táto s mámou, pote ven, vlk vám krade krávu," dal se do křiku Paleček. Švec sekal zrovna na dvorečku dříví, vyběh se sekýrou v ruce, přiběhli i sousedi, vlka hutloukli ha Paleček íčko z něho vyskočíl živ ha zdráv. To bulo ňáký radosti, že zase mají Palečka, nebo šechnim po celyjch Dílích se po Palečkovi tuze styjskalo ha nejvíc — to ce ví — tátovi ha mámě. Paleček vod tich čás huž nebul zvědavyj, nechtíl teky na vandr, ale proved jinčí eště kousky, vo tich vám budu povídat haž po druhý. Dnes huž mi vod samýho povídání bolí houba, ha teky mám vyschlo v krku. Dybyste chtíli, mohli byste mi přinest máz piva, ha já bych je vypjil na váše i na Palečkovo zdraví.

JAK DAL SEDLÁK ŠTUDÝROVAT VOLA.

(Vypravoval Jiří Hula, 45 r. st. zedník v Klenčí.)

Eště dnes žijou pamětníci, co ználi řezníka Hojdu z Klenčí. Ten skupovával před lety daleko široko šecky krmný voly, honil je haž do Vídně, kde je dodával řezníkom, haž se stál z něho náramnyj boháč.

Tak jednou milyj Hojda zase shání stádo. Chtíl mít aspoň deset párů pohromadě, aby to stálo za cestu; eště mu scházel jeden pár těžkyjch volů, ha ten ne ha ne najít. Zběhál celý Klenčí, Potřekovo, Sklář, dostál se haž do Němec; pustil se přes Vosrsupn na Krovrýd, hale vo nic tlustýho hani nezavadil. Všudýž tam míli jenom kozy, anebo krávy — rašky starý, haž se dožrál ha povídá:

„Dyž huž sem v Krovrýdu, podívám se do Babor na Trefštajn," ha pustil se s Pánem Bohem přes hranice. Vzel to lesem, maním nemaním, protože tám nešel ponejprv ha znál tám dobře každyj kámen.

Nu, chčasně došel, ha chčestí mu přílo lepší

než doma. Hned hu prvního sedláka Štofla hudeřil na pár volů tlustyjch jako behno, haž se maso na nich zrovna hyjčelo.

Hojdovi se zajiskřilo ve vočích, ha hned se ptá: „zač ty voly?"

Štofl se zaškrabal za huchem ha povídá (to ce ví, že německy): „Náručního bych prodál, ale sedlovýho nemůžu."

„Proč pa ne?"

„Protože je to tůze moudryj vůl, i ve vorání chodí bez voprati, jak křiknu, hót' nebo ‚bístaha', nebo ‚prr', hned poslechne, šechnému rozumí hnedle jako já, sem na něho zvyklyj, takovyj vůl se nenajde daleko široko." Řezník znál Baboráky, tim že je marný něco vymlouvat, proto se zasmíl ha povídá: „To habys ho dal zrovna na študýr, dyž je ten vůl tak moudryj."

„Dyby to šlo, na mou duši, stálo by to za to," dušoval se Němec. Hojda bul všema masťma mazanyj, jenom žádnou dobrou. Přestál se smít ha jako by nehumíl pět počítát rozpovídal se: „Proč pa by to nešlo? Na svjetě de šecko. Na školách huš vyštudýrovalo víc volů, ha časem se stáli z nich náramně velký páni. Mně můžeš věřit, znám svět, dyť víš, že jezdím haž do Vídni."

Štofl poslouchá, poslouchá, kyjbá hlavou, škrabe se za hušima, haž najednou se ptá:

„Posslouchej, Hojdo, kam pa bych ho mušíl na ty študýje poslát?"

„Podle toho, jak velkým pánem bys ho chtíl mít," začne vykládat řezník, „dybysi z něho chtíl mít jenom tak něco menčího, řekněme písaře nebo kantora, moh by chodit do škol jenom ve městě*) nebo v Tejně. Dyby se míl jednou stát falářem, nebo dochtorem, nebo harvokátem, to by mušíl študýrovat v Praze. Ale dyby to míl jednou dotáhnout haž na pana delechtora, milistra anebo na ňáký eště věčí zvíře, nikam jinam by nesměl, než se mnou do Vídni."

„Do Vídni? Ty tám honíš voly, vet?" voptál se Štofl, ha voči mu lízly z důlků jako klubka.

„Toť, každyj měsíc transport, vyznám se tám všudýž jako doma," přisvěčil řezník.

„Tak víš co? Dyž huž má študýrovat, hajť študýruje na něco pořádnýho, aby to za to stálo. Vem ho sebou do Vídni ha nech ho tám študýrovat."

„Jinýmu bych to tak snadlo nehudělal, ale tobě ze známosti to hudělám," slíbil štverák Hojda ha sebral pár volů. Náručního zaplatil ha sedlovýho slíbil dát na študýr. „Pude mu to čerstva, hnedle bude hotov, protože huž je velkyj ha — jak povídáš — moudryj," slibo-val eště ve vratech. Štofl pomoh mu eště

*) T. j. v Domažlicích.

přehnát voly přes hranice, tám se s nima rozloučil, přil Hojdovi chčestí ha potom čekál den vode dne, tyjden po tyjdnu, že příde řezník ha poví, co ha jak bulo. Ale milyj Hojda vrátil se z Vídně, voba voly tám dobře prodal, ha na Štofla si ani ve spaní nevzpomíl.

Asi za měsíc, dyž sedal zrovna k vobědu, vidí voknem jak trefštajnskyj Štofl sáhuje po Klenčí a měří rovnou k Hojdom. První myšlenka Hojdovo bula: skovát se. Ale potom mu napádlo něco lepčího. Vzel čepici s holí ha vyšel před vrata. „A to je trefa," povídá Štoflovi na Klenčí, „dobře, že deš. Zrovna se vypravuju na cestu k tobě, tak poď dál" ha ved Němce rovnou za stůl k vobědu. Mezi jidlem se rozpovídal: „Teprva včera jsem se vrátil z Vídni, mušel sem tám počkát, haž se ten tvuj sedlovyj jak náleží husadí ha na město si zvykne. Nechtíl mě živou mocí pustit, nechál sem ho zapsát, našel sem mu dobryj kvartýr, koupil knížky, zaplatil napřed školní plat ha jinčí maličkostě, dělalo to dohromady tři sta marek, tak sem mu je pučil, ha sedlovyj tě pěkně pozdravuje, abys mi je voplatil."

„Dobře si dělal," voddych si Baborák, dyž tu zprávu slyšel, „víš, že děti nemám, ha tak sem míl toho vola rád jako svýho, zapomenout na něho nemůžu, nu íčko budu spát bez starosti," rozepnoul vopasek, vysázel na stůl

tři sta marek ve stříbře, Hojdovi poděkoval ha rozloučil se s nim.

Doma to všecko široce ha dlouze povídal ženě. Ta se mračila ha vadila: „Rači si ho míl prodát, tůlik peněz nás stojí, ha nic nám není platnyj."

„Ajci! Dyž nemáme děti, tak ajť máme aspoň študýrovanýho vola, to nebude mít žádnyj po celým baborským království, jenom trefštajnskyj Štofl," zvihal Němec furiantsky bradu, ha nic ho to nemrzílo.

Asi po půl roce míl řezník Hojda zase cestu do Babor ha stavěl se hu Štofla. „Tak sem bul minulyj tyjden ve Vídni ha zašel sem podívat se na tvýho sedlovýho," lhal, haž se mu vod huby prášilo.

„To si hodnyj za to, tak cák dělá? Ja pa se mu vede?" ptál se hned dychtivyj sedlák.

„Ve škole se mu tůze líbí. Hučení mu de do hlavy, brzy huž bude hotov ha skládat zkoušky. Napřed, než ho k tim zkouškam pustí, muší zaplatit taksu, šest set marek potřeboval. Nevěřil sem mu hned, ha šel sem se přesvědčit do školy. Šichní profesoří ho vychvalovali, jak se hučí, jak je chytryj, poslušnyj, tichyj ha hodnyj, prorokujou mu, že jístojístě co nevidět se stane hu císařskýho dvora velkým pánem, tak sem mu tich šest set marek pučil, ha von tě nechá pozdravovat, abys mi je voplatil."

Štoflová zase bručíla, tůlik peněz na vola, že je to řích, ale muž celyj blaženyj si liboval: „já to vědělI Nemyjlil sem se v ňom," bez zpříkání zaplatil šest stotek ha eště dal řezníku jíst ha pjit.

Kolik měsíců bulo ticho, haž jednou v trefštajnský hospodě čtál pan hučitel sedlákom v neděli vodpolodne nahlas z novin. Dyž tám přišel Štofl, šichni huž na něho čekáli, ha než zavříl dveře, huž křičíli: „Koukej, tudle stojí v novinách, že rakouskyj císař ve Vídni si vyvolil nový milistry, ha hádej, jak se jeden menuje?"

„Cák je mi potom, jak se menuje rakouskyj milistr," zabručíl sedlák ha sháněl se po pivě.

„Hans Štofl se menuje, zrovna jako ty," smáli se šichní, jenom Štofl vostál, jako by do něho nůž vrazil, houbu míl vorevřenou dokořán, voči vyvalený, haž najednou vyskočíl, praštíl do stolu, zasmíl se ha vykřík: „To je jistě von, dal si po mně meno, já ho muším vidět." Šichní myslili nic jináč, než že se zbláznil, dyž ho viděli, jak letí rovnou demů. Tám mušíla mu žena hned přinest sváteční šaty se stříbrnyjma knoflíkama, bochník chleba, kus huzenýho masa, ha Štofl se vydal rovnou do Vídni na hyjtu k svýmu sedlovýmu.

Šel ha šel, haž celyj hutrmácenyj se dotlouk do Vídni. Á, pane, to bulo eště pěknější ha lidnatější město než baborskyj Míchov! Šu-

dýž plno lidí, vozů, krámů, křiku ha rámusu, v hlavě se Baboráku točilo jako ve mlyjně, neveděl, kam skočit, kerou hulicí se pustit, dyž v tom zhlíd policajta ha hned se ho teky voptál, esli neví, hde tu vostává milistr Hans Štofl. Ví, ja pa by nevedělI Ale hned sedláka k němu neved.

„Vy ho znáte?" vyptával se přísně,

„To ce ví, že znám."

„Cák mu chcete?"

„Vidět ho chci."

„Proč pa ho chcete vidět?"

„Protože sem ho nechál vyštudýrovat, platíl sem mu kvartýr i taksu na zkoušku."

„To je něco jinýho, to vás teky rád uvidí, tak pote se mnou," vobrátil hned policajt, ha ved Štofla do přenáramnýho paláce, tám promluvil s portýrem, portýr s lukájem, lukáj s komorníkem, ha než se sedlák nadál, huž stál v krásným pokoji, šudýž po stěnách plno velkých vobrazů jako v kostele, se stropu visí lůstr se svíčkama, vokolo stolu samý měkký sedadla ha kanapíčka. „Hm, hm! Podívejme se! To věřím! Íčko to má eště lepší, než to míl hu nás v mařtali," liboval si Štofl, šecko vošmakával, kousek po kousku si prohlížel, ha dyž bul v nejlepším, najednou mu něhdo položí ruku na rameno ha povídá: „Tak cák ste nám přines dobrýho, tatíku?"

Štofl zvíh hlavu ha vidí před sebou stát

pána s mordskýma fousama pod nosem i na bradě ha se zlatým řetězem na břiše. „To bude jistě von," pomyslil si ha hned s kuráží se zasmíl:

„Tak ty si ten milistr? Na mou duši, dybych tě venku potkál, ani bych se k tobě neznál."

„Já sem milistr, hale hdo pa si ty?" zamračil se pán.

„Nonono! Cák huž mě neznáš? To bys brzy zapomíl!"

„Neznám, jaktěživ sem tě neviděl."

„I didi! Jen se íčko za mě nestyď. Dyby nebulo mě, eště dnes si bul volem," rozpaloval se Štofl.

„Ty jeden krobijáne krobijánská, marš ven," vokázal milistr na dveře.

„Tááák! Íčko sem najednou krobiján! Dyž sem tě dával seno za jesle, řezal řezanku, nosil pití, posílal stotky, to bulo v pořádku, co? To sem nebul krobiján?" křičíl huž sedlák, haž mu sliny vod houby lítaly, i hůlku zvíh ha rozkřík se: „mně se zdá, že huž si nebul dlouho bit, že tě muším —"

„Pomóc! Pomóc!" hutíkal za stůl milistr ha zvonil zvoncem div ho nerozbil.

Hned tám vrazili lukájové, ha dyž viděli, jak sedlák honí s hůlkou v ruce jejich pána vokolo stolu, skočili po ňom, hale Štofl se jenom tak nedal. Nechál milistra milistrem ha

pustil se do lukájů, jak se voháněl hůlkou, sypaly se střepy z lustru na zem, praskalo sklo, válely se židličky, ha milistr z vorevřenýho vokna křičíl na policajty: „Blázen je tu! Pote si pro něho ha vodveďte ho do blázince."

Ha to se teky stalo. V blázinci dali Štoflovi takovou kazajku, že se v ní ani nemoh hnout, hutišil se ha poznál, že po zlým ha s křikem nic nesvede. Řek, kdo ha vodkajď je, ha za pár dní ho pustili demů. Haž za Víden ho vyvedli ha potom hupaloval Štofl sám, jako by mu za patama hořílo.

Cestou zastavil se v Klenčí hu řezníka Hojdy; sed si ha celyj smutnyj povídal:

„Tak sem tám bul a chčasně sem ho našel."

„Hde pa ha koho pa?" voptál se Hojda, keryj huž na šecko zapomíl.

„Koho pa jinýho, než toho vola mýho. Ty to možná sám nevíš, že se stál milistrem."

„Ne, to nevím," hrklo to v řezníku, „ha ty si bul ve Vídni?"

„Du rovnou cestou z Vídni. Znát se ke mně nechce, dal mě zavřít do blázince. Do nejdelší smrti ho nechci víckrat vidět, nechci vo ňom slyšet, nebudu se k němu hlásit."

„To dobře huděláš," voddych si řezník, „já teky na ňom viděl, že jako každyj hloupák, dyž se stane pánem, stydí se za svou minulost."

Štofl si hu Hojdů vodpoč, poděkoval eště řezníku za šecku starost, kerou s tím volem měl, ha klátil se spokojeně k Trefštajnu.

Doma potom řekla žena, dyž jí všecko vypověděl: „Vidíš, vidíš, já míla pravdu, jako dycky, dyž sem říkala, žes ho míl prodát, ha nenechát ho študýrovat. Vůl dycky vostane volem, i dyby třebas humíl na housle hrát."

VO PAVOUKU HA PODÁGROVI.

(Z povídek mé zemřelé matky Anny Baarové, 77 r. staré z Klenčí č. 94.)

ÚVOD.

Stará Holubka z Klenčí přijela domů na hrob nebožtíka muže. Žila už asi rok u svého syna, který fárářoval kdesi na Podřipsku, a nejen nebožtík muž, ale i touha po rodném kraji, v němž vyrostla i zestárla, táhla ji vždy alespoň jednou za rok zpátky na chodskou půdu.

„Teta, teta zlatá," shrnuli se kolem ní hned přátelé a známí, „japa se tám přece máte?"

„Japa se mám? To víte, šudýž dobře, hale doma nejlíp."

„Ha nestyjská se vám?"

„I ba styjská, dost se mi časem styjská, protože je tám šecko jinčí než tu hu nás. Žádný kopce, žádný louky, žádný rymíky, žádný lesy, ničehož nic, jenom pole, samý pole."

„Tak je to tera chlebnyj kraj."

„Chlebnyj ha bohatyj. Cukrovár, pivovár, sladovnu, cihelnu — šecko tám mají. Grunty

náramný — jako pancký dvory, ale bídy v nich teky dost."

„Jako šudýž na světě."

„Ba právě! Ale i v tý bídě panuje tám jinyj kroj i stroj, po měsku se šecko vede, i řeč divně protahujou ha prolamujou, že jim někdy hani rozumít není."

„Cák tám nejsou Češí?"

„Aby nebyli! Samí Češí kolem do kola, hale šecko tám ty lidi jináč menujou. Nasmiju se někdy dost ha dost. Něhdy sobě, něhdy jim. Tak si jenom pomyslite, máme děvečku tám z tý vesnici, hodnou divči, ale srozumít se něhdy spolu nemůžem, vona vám říká punebí půda ha půdě podlaha. Náše zásep je hu ní zápraží. Kvasnice jmenuje droždí ha záprašku — jíška. Co sou ve storole hambalka ha záteň, neví. Místo věder má konve, dížce přezdívá putna ha naší putnu jaktěživa neviděla."

„Ale — ale! Cák to jenom povídáte?"

„Pravda pravdoucí" — a divení nebylo konce.

* * *

„Řezník stůně, paní mistrová seká sama maso, máte odpustit, že to není v jednom kuse," oznamovala jednoho dne služka matce ve farské kuchyni.

„Chudák," politovala ho hned matka, „cák mu asi je?"

„Já nevím, ale paní Boulová vyprávěla v krámu, že má na noze v palci kuřátka."

„Ha to snad ne," usmála se matka, „to jistě říkala jenom vošpásu," a víc o tom nemluvila. Ale řezník Boula, veliký, ramenatý a tlustý muž jako Herkules nešel jí z hlavy.

Když jsme seděli po večeři, ptá se mne náhle matka: „Poslouchej, chlapše, slyšel's to huž jaktěživ, haby míl něhdo v palci kuřátka?"

„I slyšel," dal jsem se do smíchu, „to je po našem podágr." *)

„Á podágr! To je něco jinšího! Já sem si hned myslila, že bude mít v palci podágra, je to takovyj tělnatyj člověk jako bul hu nás nebožtík pan falář Vondroušek —; hale v loži se podágra nezbaví, já humím vo tom povídku, tu bych mu míla vyprávět."

„Tak mně ji povězte."

„Je vo pavoukovi ha podágru — tak poslouchej! Staryj podágr povídal jednou mladýmu: „Synu, mušíš se stěhovat. Buli tu včera dochtoři, ha povídali si, že panu faláři muší zyjtra huříznout palec na levý noze. Já sem staryj, hyjbat se nebudu, ha v pravým palci nemáme voba místo."

*) Podagra = dna.

„Dyž muším, tak muším," povídal poslušně mladyj ha vystěhoval se. Šel ha šel haž potkál pavouka — křižáka ha ten míl vosm noh.

„To by bulo něco," pomyslil si podágr ha díval se mu na nohy.

„Pavouku," povídá mu hned oulisně, „já sem takovyj malyj ha slabyj, ha ty si takovyj vypasenyj, haž břicho po zemi vláčíš, ty bys mě moh drobet poponest."

„Proč pa ne," svolil dobrák pavouk, „sedni si mi na krk, ha já tě kousek svezu."

Podágr udělal „hop" ha huž se držíl pavouka jako klíště a hned se mu dobyjval do noh. Čím dál, tím více bolíly nohy pavouka haž se rozhněvál a povídá: „Podágře, marš delů! Huž tě dál neponesu."

„Nepuru," zasmál se podágr, „hale husadím se tě v palci."

„To můžeš," zasmál se křižák, svinul se do klubíčka ha hani se nehnoul. Podágr íčko teprv vidí, že jeho kamerád hani na jedný noze nemá palce, ale jenom drápky ha chloupky, proto hned spustil jinou: „Neblázni," povídá hupřimně „já tě jenom zlobil, dolez se mnou k ňákýmu člověku ha voba se tám můžem husadit."

„Nihdýž nechci žít s tebou pohromadě," vozval se pavouk, „my dva se mušíme rozejít. Vyber si. Chceš jít k pánu nebo k sedlákovi?"

„Bul sem hu pána, íčko chci k sedlákovi," poroučel si podágr. Pavouk ho tám tera dones, ha než se rozešli, poděkoval mu podágr ha povídal: „Poslouchej, pavouku, co sme si, vodpustme si ha slibme si, že se na den sv. Martina tu na tom místě zase sejdem, ha povíme si, jak se nám vede."

„Nu třebas," svolil pavouk ha hupaloval rovnou — do zámku. „Jak ty huž mě víckrát nenapálíš," myslil si cestou ha svatosvatě si humiňoval, že se do nejdelší smrti s podágrem nesleze.

Do svatýho Martina muší každyj pořádnyj tvor vydržít na místě, dij se co dij. Ha tak se stálo, že hani pavouk, hani podágr nemohli se toho dne hani dočkát, pro hanbu sice s místa nehutekli, hale jak vypršíl čas, dostavil se pavouk první na smluvený místo. Bul chudák celyj hubenyj, vymořenyj, břicho míl splasklý ha smutně se díval na cestu. Za chvilku huž viděl podágra, ten se sotva vlík, tak bul teky hutrápenyj ha darebnyj.

„Tak, pavoučku můj zlatyj, ja pa se tě vede?" volál huž z daleka podágr.

„Špatně," vykřik pavouk, ha pro pláč nemoh hned dál.

„Mi teky, mi teky," naříkal si podágr, natahoval moldánky ha nutil: „Povídej, čerstva povídej."

Každyj pavouk má tůlik vočí, kolik noh. Chvilku to tera trvalo, než si ty šecky voči hutříl ha potom se dal do povídání:

„Dyž sem se tě zbavil, šel sem rovnou cestou do zámku ha vlíz sem tám do parádního pokoje. Husadil sem se v koutku ha dal se do práci, hupříd sem si pěknou pavučinu, ha chytil do ni hned několik much — ha to bulo mí šecko. Huž druhyj den mě začli honit. Přihnala se dívče se smetákem ha šups — pavučina bula dole, tak tak, že mi zbul čas skovát se za zrcadlo. Tak si to míl celyj rok. Mí chceští bulo, že jsem si našel v rámci pěknou skryjš, kde mě žádný voko nevyslídilo, celý honby na mě dělaly, ve dne jsem se nevodvažoval hani na krok ven, jenom v noci sem se mušíl plahočit ha jídlo schánět, abych hlady nepošel, jen se podívej, jak jsem zhub."

„Jako humučení," politoval podágr ha dal se do nářku sám ... „Já se mám eště stokrát hůř než ty. Já sem vlíz do nohy sedlákovi, husadil sem se mu v pravým palci ha muším řect — zkráje se mi tám dost líbilo. Sedlák se mnou chodil do hospody, na svarby, na jarmarky, haž si roztrhal boty ha teklo mu do nich. Bula mi zima v tom vlhkým kvartýru ha tak sem se vozvál. Napřed sem jenom slábě píchal, sedlák zoul botu, voboul tvrdyj dřevák — ha nic. Tak jsem to vzel vostřejší, vrtal jsem v palci, kousal, hryzal, bodal —

sedlák klíl ha nadával, vobalil si voteklej palec, namazal ho ňákou vohavnou mastí, chodí se mnou do chlíva, kydá hnuj, leze do vody, běhá za plouhem vlhkou voranicí, je to k zoufání" — ha pro lítost nemohl podágr dál.

„Víš ty co," zpamatoval se první pavouk, „prohoďme si služby."

„Pro mě ha za mě," souhlasil hned podágr — „mně se nemůže hůř vect, než se mi vede."

„Ha za rok ha den se tu na tom místě sejdem zase," volál íčko pavouk.

„Esli jenom budu živ," smutně sliboval podágr.

Rok hutek jako skok! Kamarádi se chčasně zase sešli. První huž čekál na místě podágr. Zářil zrovna radostí ha smíl se zdaleka na na pavouka, jak se valil tlustyj, vypasenyj, takže jeho tenký nožičky hani nemohly hunest jeho břicho velký jako buben.

„Tak jak se máš, příteli," podával mu hned ruku podágr. Pavouk si hutříl pot, vodfouk si, ha husmál se blaženě: „Tuze znamenitě! Jako v nebi se mi vede. Husadil sem se v chlívě hu sedláka. Vylezu kam chci, napředu pavučinu jako plachtu, mouchy tlustý jako pecky padají do ní jedna přes druhou, do nejdelší smrti se nehnu. Ha japa ty si v tom? Teky se mi zdáš ňákyj bytelnější!"

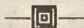
„Trefil jsem na dobrý místo," zavelebil i podágr, „nevodvážil jsem se huž na palec,

tak sem bul zničenej, zakousl jsem se pánovi jenom na noze do malíčku -- ha pane, to máš vidět! Pán hned zoul botu, celou nohu vobalil měkou vatou, pana dochtora mi přivezli, ten hned nařídil, haby pán se mnou vlíz do měkkyj postelí, haby mě chovál v suchu ha teple, ha íčko pojedeme někam do lázní."

Pavouk se zaradoval ha řek: „Tak dobrá, bratře, vrátíme se každyj do svýho ha scházet se huž nemušíme, protože se nám vede dobře."

Matka se usmála tomu konci a přidala: „To by míl vedět pan Boula, vyhnál by podágra snadlo, hale lehnout si do lože, hodně bumbat ha dobře papat — to se podágr vod něho nehne; ha já huž du spat — hnedle bude devět."

Dobrou noc!

VO MODRÝM PTÁČKU.

(Vypravěla Alžběta Knopfová, 30 r. stará z Nov. Postřekova hu Dandělů.)

Tak jednou před moc ha moc lety humřila jedna máma, ha vostál po ní vdovec s malou divčičkou, ha ta se menovala Baruška. Bul hodnyj ha na ženění nemíl dlouho hani pomyšlení. Hale dyž mušel potom sám vařit, myjt, prát ha eště při tom viděl malou Barušku roztrhanou ha nehučesanou, tu si řek:

„Tuto není žádný. Muším se voženít ha přivect dítěti novou mámu."

Nevyhlíd si žádnou mladici, ale vdovu, která míla teky jedno dítě ha teky dívčičku, jako von, ha tý říkali Hančička. Myslil si: „Já budu mít rád její dítě jako svý, ha vona potom teky nebude dělát v dětech rozdílu."

Ale přepočítal se. Macecha nemohla Barušku vystát, nechtíla jí ani vidět, ani cítit ne, den co den vyháněla ji hned ráno z domova pást husy ha dávala jí sebou na celyj den jenom jednu malou hnětanku z brambůrů. Toceví, že při takový hubený stravě divčička bula hnedle kost ha kůže, bledá jako smrt, zrovna do

hrobu ji položit. Táta, dyž se večer vrátil domů z práci, smutně se díval, jak se mu dítě tratí před vočma, choudne ha vádne, hale nenapádlo mu nic zlýho, řek to ženě, ha ta hádala, že to bude nejspíš růstem. Baruška vopravdu při vší bídě rostla jako z vody ha hezká bula jako vobrázek. Dyž zase jednou pásla husy na mezi, zatoulaly se jí do ječmena, ha vona bula huž slabá jako moucha po jaru, hani stát nemohla ha jít je vyhnát ze škody, Sedla si pod křovinu, ha dala se do pláče. Plakala strachem i hladem, bolestí i lítostí, zpomínala si na nebožku mámu, zdychala po ní ha volála: „Mámo! Má zlatá mámo! Pote si pro mě, pote si pro mě!"

Hde se vzel tu se vzel, najednou sedí hu ní na křovince malyj ptáček ha zaštěbetá lidskou řečí:

„Baruško, beruško! Díl se huž nebudeš soužit.
vod níčka já sám tě budu sloužit".

Baruška mohla na ptáčku voči nechát, jak se jí líbil. Bul celyj modryj jako nebe, hlas míl líbeznyj jako tříbro ha peří po sobě jako sametový.

„Toho mi jístě posílá máma," napádlo Barušce, míla ptáčka vod tý chvíli ráda ha nic se ho nebála. Lítal k ní každyj den, pokaždý jí přines plást medu k vobědu ha pokaždyj zazpíval:

„Baruško, beruško, nesu tě z lesů medu plást, než ho sníš, já budu za tebe husy pást."

Toceví, že íčko se Baruška spravovala, ztloustla, lícátka jí zčervenaly, haž se toho povšimla macocha.

„Ta divče se ňák sbírá, po vodě ha hnětance člověk nekyne. Cák asi jí?" Šla jednou potajmu za ní, ha vidí, co se díje.

„Počkej, já tě vokážu!" myslí si ha celá zlostná vrátila se demů. Druhyj den ráno dala svý divčice máslovou hnětanku ha poroučela:

„Hančičko, dnes poženeš husy ty!"

Baruška dala se do lítostivého pláče, naříkala ha prosila, aby jí nechali pást husy, haž se macocha rozněvála, zavříla jí do slepičí posady, hodila jí tam kůrku chleba ha postavila k ní hrneček vody.

V polodne jako jindy přilít na pastvu modryj ptáček, vidí Hančičku ha hned se ptá: „Depa je má Baruška, beruška? Nesu jí z lesů medu plást, ha du za ní husy pást."

„To mušíš za ní do slepičí posady, máma jí tám zavříla," zasmála se škodolibě Hančička ha chroupala máslovou hnětanku.

Ptáček hned vodletíl ha rovnou zaměřil k Barušce. Ta sedíla v koutku v posadě, zpomínala si na ptáčka ha plakala, haž jí srdíčko husedalo.

„Neplač, má Baruško, beruško," vozválo se najednou zrovna jí nad hlavou, ha dyž Baruška pozvíhla hlavu — modryj ptáček tu.

„Nesu tě cukrovou hruštičku,
abych tě potěšil dušičku,"

šeptal jí líbezným hláskem, zase si s ní hrál, pěkně jí zpíval, hladit se nechál ha slíbil, že přiletí zyjtra zas. Baruška snidla hruštičku, ha hned jí bulo blaze jeko v nebi.

Druhyj den vopravdu přiletíl ha zazpíval:

„Baruško, beruško maličká,
nesu tě červený jablíčka,
nesu je z rajský krajiny,
chutnají lepší než maliny."

Jak je Baruška snídla, hned celá krásou rozkvítla jako růže, haž se tomu macecha tuze podivila, dyž jí zase ráno strkala do posady hrneček s vodou ha kůrkou chleba. Dávala zase pilnyj pozor ha dopádla v polodne ptáčka, jak vlít k Barušce do posádky, něco jí nes v zobáčku ha zazpíval ptačí řečí, kterýmacocha nerozumíla:

„Baruško, beruško, nesu tě košíček,
najdeš v ňom mandlovyj voříšek" —

ani to dořícť nemoh, v tom macocha chytila kámen, hodila ho po ptáčku, ten se lek ha vodletíl. „Počkyj, já tě dám!" hrozila macecha eště za ptáčkem ha potom se dala do Barušky: „Mý nechčasný dítě, chudák Hančička mrzne na pastvě, choudne, chodí bílá jako bledule, ha ty, mrcho jedna, ty si budeš hovit jako ňáká princezna?" Hned přinesla náručí šípku,

do posady napíchala špendlíků ha jehel, co jich tam vlízlo, celou jí vopletla trním, pomazala lepem, takže chudáčka Barušku v posadě ani viděti nebulo. Krčila se tam smutná, hladová, slabá, ani voříšek si pro smutek rozlousknout nemohla.

Třetí den časně ráno, dyž eště macocha spala, přilít modryj ptáček k posadě. Slyší Barušku naříkat, vidí všude plno jehel, trní ha špendlíčí, ale nic nedbá, hledá, hledá, haž si našel místečko, ha prodříl se dovnitř k Barušce.

Bul samá krev, samá rána, modrý peříčka měl vytrhaný, nožičky poškrabaný, křidýlka vodřený, haž se nad ním z lítosti Baruška dala do husedavýho pláče. Teky ptáček smutně zaplakal ha povídá:

„Dnes sem tu naposled!"

Tu se dala Baruška eště do většího nářku ha prosila sepnutýma rukama: „Můj ptáčku modráčku, pro šecko na sjetě — nevopouštěj mě!" „Muším, má Baruško, beruško, není žádná pomoc," smutně vodpovídá ptáček, „dnes v noci přišlo nám nařízení, náš ptačí král nás volá, zima huž se blíží, šichni ptáčkove bratříčkove huž vodletíli, já sem tu poslední ha koukni se na mě, samá rána, samá krev, dyť bych tu zahynoul. Buj tu s Pánem Bohem — víckrát nepřídu" — ha ztratil se, ani Baruška nevěděla kury kam. Víckrát vo-

pravdu nepřilít. Baruška div si v posadě nezoufala. Macocha ji trýznila čím dál tím víc, táta se vo ní nestaral, ani se nepřišel na ní podívat, slovíčkem ji potěšit, ha tu, dyž jí bulo nejhůř, vzpoměla si, že má eště vod ptáčka modráčka voříšek. Rozlouskla ho zoubkama, ha jak ho snidla, hned pocítila ve všech oudech sílu, hned teky přestála plakat ha marně naříkat, rozbila posadu, vyskočila z ní, rovnou běžela k tátovi ha povídá:

„Já huž tu nemůžu vydržít. Já muším za mým ptáčkem modráčkem, já bez něho nemůžu byjt živa, já bych steskem humřila."

„Dyť je zima na krku, zmrzneš něhde na cestě," bránil jí táta ha rozmlouval jí to, jak nejlepší humíl, ale nehubránil. Dyž si pořád vedla svou, tak si pomyslil: „Hajť si de, kam chce, haspoň budu mít doma pokoj," ha pustil ji s holyjma rukama do světa.

Baruška šla ha šla, kam jí voči vedly. Na samyj večer přišla do hroznýho, černýho lesa ha v tom lese na malou, dřevěnou chaloupku, ha hned kurážně zaklepala zmrzlou ručičkou na malý vokýnko.

„Do pa to klepá? Dobrý nebo zlý?" vozvál se vevnitř hlas.

„Tuze dobrý," vodpověděla hned Baruška.

Dveře se rozevříly ha na práhu stojí stará, šedivá babička: „Baruško, beruško, de pa se

tu bereš," hned jí poznála babička ha vedla ji dál do sedničky, hde míla teplo jako v lázni.

„Du za mým modrým ptáčkem, ha huž nemůžu dál, nohy mně huž nehunesou," žalovala Baruška ha hned si sedla ke kamnom.

„Tu nemůžeš vostát," povídá jí starostlivě babička, „já mám muže Vítra, ten se za chvilku vrátí, vylít si jenom do lesa, haby mu chutnalo spát, dyby tě tu spatřil, hned by tě na kusy roztrhal ha roznes po světě. Muší si na tebe zvyknout, ha esli si zvykne, máš vyhráno, poradí tě ha pomůže. Skovej se zatim tudle do kamnovce." *)

Baruška hned poslušně vlízla do kamnovce, babička jí přikryjla dřevěným pokryjvadlem, ha huž se rozšumíl les, v komínu to zavízdlo, vokna i dveře se zatřísly, do sencí se přihnal babiččino muž Vítr ha hned spustil:

„Šumy, šumy, šumy, šum
člověčiny plnyj dum,
koho pa tu, ženo, máš
ha de pa ho skováváš?"

čichal při tom, haž mu v nose vízdalo, točil se vokolo kamen, hale nenapádlo mu, podívat se do kamnovce.

„Esli nehublížíš, tak tě to povím," slibovala babička.

„Nehublížím, esli je to dobrý," povídá vítr.

*) Kamnovec na Chodsku: kotel zazděný do čela kamen proti topeništi.

„Tuze dobrý," usmála se babička, vodklopila pokryjvadlo ha z kamnovce vyskočila Baruška.

„Á, Baruška!" jako starou známou přivítal ji Vítr, znál ji dobře z pastvy, „ty jistě hledáš svýho modrýho ptáčka, vet? Toho huž víckrát nehulídáš, ten má za tři dni svarbu."

„To já muším hned za mým zlatým ptáčkem — modráčkem," dala se do pláče Baruška ha zvíhala se pryč.

„Počkyj tu do rána, vodpočni si, ha já tě ráno vyprovodím, sama bys tám nedošla."

Baruška se ani rána dočkát nemohla, stála eště dřív než Vítr, ha tuze prosila, haby jí vokázal cestu.

„Vobuj tudlety mílový boty, di furt k východu, haž přídeš k navlas takový chaloupce jako je tuta. Tam vostává muj bratr Měsíc. Toho pozdravuj, ha von tě poví dál," postavil před ní pár lehkých střijců ha vodletíl. Babička jí eště vokázala, jak je má na bosí nožičky vobout, na cestu podala jí hrušku, takovou, jako jí nosil modryj ptáček ha řekla: „Tu hrušku rozkroj, haž tě bude zle."

Baruška za šecko poděkovála, dala si hrušku do mošničky, ha vyšla s Pánem Bohem. Hale jak hudělála krok, dycky bul dlouhyj deset mil, ha tak jí cesta hubyjvala. Než se nadála, přišla na samyj večer vopravdu k chaloupce. Měsíček stál hu vokna připravenyj na cestu,

ha jeho babička ho eště voprašovala, aby se hodně svítil.

„Á, Baruška de k nám," zasmál se na Barušku Měsíček eště dřív, než mohla vyřídit pěkný pozdravení vod bratra Vítra, „ty jistě hledáš svýho modrýho ptáčka, vet? Toho huž víckrát nehulídáš, ten má za dva dny svarbu s ptačí princeznou."

Baruška se dala do pláče.

„Neplač, chudinko," pohladil jí Měsíček, „vodpočni si, vyspi se, haž se k ránu vrátím, poradím tě, co ha jak."

Baruška zase ani dospát nemohla. Slyšela, jak se k ránu tiše vrací hunavenyj Měsíček z pouti, ha hned vyskočila.

„Tu máš mílový boty, di furt k východu, haž přídeš k navlas takový chaloupce, jako je má. Tam vostává můj bratr Slunce, toho pozdravuj, ha von tě poví dál, já si muším jít vodpočnout."

Babička jí pomohla vobout nový střijce, lehký ha dost velký, takže je mohla natáhnout přes starý, podála jí na cestu zrovna takový jablíčko, jako jí nosíval modryj ptáček, ha řekla: „To jabko rozkroj, haž tě bude zle."

Baruška zase za šecko poděkovála ha vykročila. Šlo se jí tuze lehce, ha každyj její krok měřil dvacet mil, ale přece dlouho to trvalo, než spatřila za vysokou horou ledovou krčit se malou chaloupku, celou vosjetlenou, jako by

hořila. To tám sedílo Sluníčko na velkým krbu, vodpočívalo ha dřímalo. Jak zašustily kroky, hned pozvíhlo víčka, husmálo se na Barušku ha povídá:

„Á, tu je Baruška. Čekál sem, esli přece přídeš. Máš nejvyšší čas. Hledáš svýho modrýho ptáčka. Ten má zyjtra svarbu s ptačí princeznou ve ptačím městě."

„De pa leží to město?" hned dychtivě se voptála Baruška.

„Ty bys tám sama nedošla, vyspi se hu nás, ha já tě ráno vyprovodím.

Babička ustlala Barušce na zem, ha ta hned tvrdě husnoula, takže jí ráno mušeli budit.

„Stávej, Baruško," volálo Slunce huž na cestu připravený, „vobuj si čerstva mílový boty, ha poď za mnou."

Babička zase jí pomohla vobout třetí pár střijců, zašnarovala jí je, do ruky jí strčila voříšek, zrovna takovyj, jako jí nosíval ptáček-modráček, ha pošeptala jí do houška:

„Ten vořech si skovej, ha rozlouskni ho, haž tě bude nejhůř," potom ji pustila ven.

Baruška ani nemíla času jak se patří poděkovat. Jak hudělala krok, huž bula třicet mil, hale Sluníčko teky sáhovalo, míla co dělat, aby mu postačila. Za každým krokem měnil se kraj. Sněhy i ledy přestály, tráva se zelenala, stromy květly, kytky voníly, jako v ráji bulo na zemi, ha dyž Slunce stálo na polodni,

vidí Baruška před sebou podivný město, plno všelijakých věží a věžiček v ňom, šecky zvony tám zvoní jako z nejčistčího třibra, krásnyj zpěv rozlíhá se daleko široko, ha plno lidí pospíchá k městu.

Sluníčko v tu chvíli skoválo se za mráku, ha Baruška jako hu vidění ptá se lidí:

„Kam pa to pospícháte, lidičky?"

„Do ptačího města modrýmu ptáčku na svarbu. Královská cera bere si ho za muže," odpovídal kde kdo Barušce radostně.

Baruška se lekla, haž pod ní nohy zdřevěníly, ani hnout se z místa nemohla, ale brzy se vzpamatovala ha dala se kalupem za lidma. Cesty huž jí tak nehubyjvalo, podívá se ha vidí, že je bosa jako vyšla z domova. Běžíla, co jí nohy stačily ha přiběhla, dyž se svarba zrovna hrnoula z kostela k vobědu, keryj míl trvat tři dny.

„Huž je po voratbach," píchlo Barušku haž hu srdce. Stoupla si čerstva do řady mezi diváky ha spatřila modrýho ptáčka s pěkným peřím proměňavým, jak se vede s královskou cerou. Srdíčko jí poskočilo radostí, hale hned zase husedalo žalostí, dyž nevědomky vykříkla:

„To je muj ptáček modráček, muj z nejmilejší miláček." Ale protože křičíl ha slávu provolával každý, kdo hubu míl, žádnyj se toho nevšim, ani modryj ptáček ne, v tlačenici

Barušku ke předu nepustili, ha tak svarba přešla, zástupy hrnouly se za ní ha Baruška vostála za chvíli samotinká sama. Jako žebračka sedla si na kostelní schody ha dala se zase do pláče: „Je po všom, íčko huž je na dycky po všom, přišla sem pozdě!"

„Haž tě bude zle, rozkroj tu hruštičku," slyší najednou Baruška, jako by jí někdo šeptal do houška.

Šmákla hned do mošničky, vytáhla hrušku, kudličkou ji rozkrojí ha vidí, že sou v ní složený tříbrný šaty, hebký jako pavučina. I pantoflíčky, i punčošky, šecko tam míla. Hned se voblíkla ha šla po městě. Hdehdo se po ní vohlížel, protože tu jaktěživ žádnyj takovou krásu neviděl. Došla haž před královskyj zámek, de sedíla celá svarba za stoly, ha tám před vokny se zastavila. Větříček zahrával si s jejím šatem, sluníčko na ni vysvítilo, takže tu stála pěkná jako měsíček.

Hned vyšla ven královská cera ha povídá:

„Ty máš krásný šaty, lepší než já, neprodála bysi mi je?"

„Prodála!"

„Tak co za ně?"

„Habych na večer sama smíla promluvit haspoň jedno slovíčko na tvýho ženicha."

„Ha třeba deset," zasmíla se nevěsta ha pozvála Barušku, haby na večer k ní přišla ha šaty přinesla. Při vobědě potom nalijvala mo-

drýmu ptáčku tůlik ptačího vína, haž se vopil, ha dyž k němu na večer Baruška přišla, mluvila na něho, volála ho, hale von ležíl jako zabityj. Ráno dala princezně s těžkým srdcem třibrný šaty ha v šerkovým kandoušku s mošničkou na ruce, šla smutná zpátky ke kostelu. Sedla si na práh ha myslí si:

„Cák íčko dělát?"

„Haž tě bude hodně zle, rozkroj to jablíčko," slyší pojednou Baruška šeptat Měsíčkovo babičku.

Čerstva šmákne do mošničky, našmákne jablíčko, kudličkou je rozpůlí ha vidí, že sou v ňom složený zlatý šaty, hebký jako plamínek. Čerstva si je voblíkne ha de rovnou před královskyj zámek. Tám zase šichní hostí sedíli pohromadě, jidli, pjili, dobrou vůli spolu míli, venku před zámkem hrála muzika, tancovalo se ha zpívalo. Jak přišla Baruška, šecko ztichlo ha hužáslo nad tou krásou. Sluníčko zasvítilo na Barušku, větříček na ní zafoukal, ha Baruška se procházela ha husmívala jako měsíček po nebi.

„Zač ty šaty?" vyběhla hned nevěsta před zámek.

„Za jedno slovíčko se ženichem."

„Třebas za deset! Přiď ke mně na večer."

Vopila zase do němoty modrýho ptáčka, ha dyž k němu přišla na večer Baruška, hani vo sobě nevěděl; márně ho budila nejsladčími

meny, márně se s ním vadila, márně mu vyčítala, že se vopijí. Ráno slíkla zlatý šaty, vorevzdála je princezně ha sama zas jako žebračka kráčela smutná ke kostelu, klekla si před voltářem, tůze se modlila ha v tom si zpomíla na voříšek.

„Haž tě bude nejhůř, rozlouskni si tudleten voříšek," slyší šeptat sluníčkovo babičku. Hned se přikrčila do koutku, kudličku z kabzy ven, našmákla voříšek ha po šmaku ho v mošně rozlouskla; z mošny vyšlehla zář, haž mušíla Baruška vobě voči přimouřit, ha tepřiva dyž si zvykla, vidí že ve voříšku sou složený — diamantový šaty. Hebký buly jako pára, blyjskaly se jako rosa, dyž na ní svítí ranní slunce, ha dyž v nich Baruška vyšla z kostela, hrály všema barvama jako boží duha.

Celý město se po ní vobracelo, hale vona šla rovnou cestou před královskyj zámek. Tám huž buli šichní vopilí, zpívali, vyjskali, toceví, tři dny jíst ha pjít, to je co řect, ha můžem si myslit, jak to tám vyhlíželo.

Ale Baruška jako čerstvá růžička procházela se před vokny sem ha tám, větříček jí čechral šatičky, sluníčko na ně svítilo, šecko na ní hořílo jako plamínky, celá pěkná bula, jako měsíček v ouplňku.

„Zač ty šaty?" vyrazila na ni ze zámku rozpálená nevěsta.

„Za jedno slovíčko se ženichem."

„Ha třebas za deset," zavyjskla si královská princezna ha pozvála Barušku, haby zas přišla na večer, haž bude po trachtací.

Hale modrýmu ptáčku huž bulo tuze divný, proč ho jeho nevěsta každyj den vopíje ptačím vínem. Neříkal žádnýmu nic, ale přivázal si pod zobáček na volátko koženyj pytlíček ha místo do volátka pouštěl víno do pytlíčku. K večeru stavěl se vopilým, huleh do lože, dělal jako by spal, hale čekál, co se bude dál dít.

Ha dílo se! Po chvilce se vorevřily dveře, zase vopatrně zavřily, vozvály se lehký kroky, blížily se k loži, ptáček huž chtěl vyskočit, dyž v tom slyšel zanaříkat:

„Probuď se, probuď! Muj ptáčku modráčku!
Muj znejmilejší miláčku!"

„Baruško!" vykřík modryj ptáček, po hlasu jí poznál, ha dyž se na ní podíval, voči moh na ní nechát. Stála tu hu lože v diamantovyjch šatech, měsíček voknem na ní svítil ha pohrával si s diamantama. Takovou krásu ani ptáček, co je na světě, neviděl.

„Ja pa si se sem dostála? Do pa tě cestu vokázal?" šveholil ptáček, Baruška si mušela sednout k němu na lože ha povídat celou noc, co ha jak bulo.

„Vidíš, Baruško, my sme si souzený. Já sem tu princeznu nechtíl ani vidět, ale vona

chtíla mě, ha král mě tůze nutil. Íčko se ani krále huž nebojím. Vítr, měsíc ha slunce, to sou mí bratří. Vítr mě nahučil lítat, slunce dyjchat ha měsíc zpívat. Hned ráno pudem spolu ke králi."

Venku huž se bryjdilo. Stával pěknyj den. Král sedíl na trůnu ha zrovna snídal, dyž k němu přišel modryj ptáček. Šel k němu sám, Barušku nechal zatím stát za dveřma.

„Cák si tak čásně přeješ?" husmíl se král na svýho zeta.

„Pane tchánel" povídá ptáček, „rád bych se tě na něco voptál."

„Tak se ptej!"

„Ztratil sem zlatyj klíč vod svýho zámku, dostál sem novyj, hale ten je jenom tříbrnyj. Íčko sem našel ten zlatyj, tak že mám dva, ha to nedělá dobrotu. Poraď mi, keryj mám zahodit."

„Ten novyj!" bez velkýho rozmyjšlení rozhodl král.

„Tak sem poď," vobrátil se ke dveřím modryj ptáček, ha do vnitř vešla Baruška v diamantovyjch šatech.

I starýmu králi zatajil se dech nad takovou krásou.

„To je ten muj staryj ha pravyj klíč k mýmu srdci," vykřík ptáček.

Íčko tepřiva vzešlo králi světlo.

„Pryč z myjch vočí!" rozkřík se ha hnal se s mečem po modráčkovi. Hale v tý chvíli skočila k ptáčku Baruška, popádla ho do náručí ha voběma rukama přitískla si ho k srdci. Hale netískla huž ptáčka, tískla krásnýho prince s modrým peřím na klobuku, na ramenach visel mu dlouhyj plášť proměňavyj, po straně kord, ha na nohach míl šecky mílový botky, co dal Barušce Vítr ha jeho bratří Měsíc ha Slunce.

Než se král z leknutí zpamatoval, huž bul lytíř i s Baruškou Bůh sám ví hde.

Jenom my sme se tu na Dílích eště dověděli, že si za diamantový šaty koupili krásnyj zámek, ha zkázali pro tátu, esli chce, haby k nim šel, že se bude mít do smrti dobře. Ha toceví, že šel.

Na tom zámku visíl zvonec, ha to je pohádky konec. Za pěknýho počasí, lidičky rozmilí, byjvá ten zvonec slyšet haž k nám na Díly.

VO BRYCHTOUC POKLADĚ.

(Vyprávěl Jakub Buršík (Švejda), 70 roků starý ze St. Postřekova.)

Za starodávna, může tomu byjt huž pár set let, hospodařili na Brychtouc dvoře v Potřekově tuze podivný lidi. Nemůže se vo nich řect ani že buli poctiví ani že buli zlodijí. Vokrádali jenom bohatý, pro chudáky ale míli srce na pravým místě. Dyž se jednou zmyjlili, ha hukrádli sedláku radlici s plouhu, šel milyj sedlák rovnou k nim ha povídá, co se mu stálo.

„Mlč, neříkej žádnýmu nic," řek mu Brychta, „di si do nášeho rymíka, tám jich najdeš v potrubí devět, vyber si tu nejlepší."

To ce ví, že páni pásli po zlodijích, ale na Brychty si ani nezpomíli. To jim nenapádlo, že by sedlák se moh plect zlodijom do řemesla. Brychtove teky dělali, jako by nehumíli ani pět počítat, zatim ale buli všema mastma mazaný, ha žádnou dobrou. Vykopáli si tajnou chodbu vod Mirhanzlů v Potřekově haž do Klenčí k Šimanuc mlyjnu, kerou v noci chodíli, kde míli i skryjš ha v ní tůlik peněz, že mohli samyjma tolarama zasypat vojáka i s koněm.

Ale nic na sjetě nevostane tajno, ha tak dlouho se chodí s vědrem pro vodu, haž se hucho hutrhne. Jednou zase Brychtové číhali na kupce haž pojedou z Prahy přes hranice k Renšpurku, aby je vobrali. Buď byli zrazený, nebo si to špatně vypočítali, zkrátka kupcí na vozích místo zboží vezli skovaný vojáky, ha jak Brychtove na ně vyskočíli, skočíli i vojácí, Brychty svázali ha vodvedli k právu do města.*)

Íčko pravda bulo zle. Měský právo se dlouho nemazlilo se sedlákama ha vodsoudilo je šecky na šibenci. I myjši dyž de vo krk, hledá škoulu, kerou by se dostála ven. Ha tak si stoup nejstarší Brychta před právo ha povídá: „Esli nám všechnim vrátíte život ha svobodu, tak vám slibuju tři věce. Prvně posázíme ve třech řadách cestu vod Brychtů haž na to místo, de ste nás chytili, třema řadama tolarů. Potom přivedeme městu vodu, aby mohlo topit i horejší příkop, haž s tou prácí budem hotovi, ztratíme se, že huž vo nás do nejdelší smrti nehuslyšíte."

Páni se dlouho radíli, haž se usnesli: „Esli tuto šecko provedete, máte mít život i svobodu, esli selžete, nehumřete na šibenci, ale za živa vás hupálíme na hranici."

Brychtove vopravdu držíli slovo. Přivedli vojáky i měský právo na jedno místo, vodkud

*) Do Domažlic.

vyvalili celý sudy samyjch krónů, dukátů ha tolarů, posázeli cestu, jak slíbili, ha eště zbulo dost vojákom na propití. Potom je vedli samými lesy haž pod samyj Čerchov, vokázali jim řeku Bystřici, co teče do Babor, ha řekli: „Dyž na tutom místě prokopáte břeh, poběží vám voda sama haž do města, ha můžete si jí tám zavect, kam sami budete chtět."

Domažlice tenkrát míli jenom vodní pevnost tám, co stojí dnes kostel hu všech svatyjch, tám se jenom mohla nahnát voda do příkopů, ale město samo stálo holý, možná, že ani hradby ha brány nemílo.

Pání kroutili hlavama, nevěřili, zavoláli si proto zkušený lidi, dnes bysme řekli inžinýry, ha ty Brychtove je vedli, lámali suky na stromech, píchali je do zemí, vokazovali jak ha kury vect vodu, haž jim dali šichní za pravdu, dyž se vočitě vo tom přesvědčili.

„Tak si běžte, kam chcete," dostáli íčko i páni svýmu slovu, „ale esli někde jenom ceknete, že sme vás pustili, anebo esli se tu eště někde vokážete, potom ani Pámbů s nebe vám nepomůže."

Brychtove si to vzeli k srci ha do rána se ztratili, jako by do vody pádli. Na jejich dvůr husadila vobec jinýho hospodáře, ale „hu Brychtů" se tám říká eště dnes. Lesdys, dyž pohůnek pase, vyčlápne kráva kus drnu něhde na mezi, vyvalí se hrnec ha už se sypou z něho

tolary. Ta chodba pod zemí tám teky eště je i vokýnko se i našlo i dveře, co tám vedou. Jednou tám pustili chlapce, aby šel, haž kám dojde. Ale ten se za malou chvíli vrátil ha držíl v ručice krajíc chleba namazenýho medem.

„Do pa tě to dal?" ptáli se ho.

„Bílá paní, co tám sedí na sudu," povídal chlapeček ha víc neveděl nic.

„Ta chodba muší byjt náramně dlouhá ha hluboká. Strčili sme tám celý býdlo, navázali dvě na sebe, ha nedošmakali sme se konce. To ce ví, že je zavalená, mušílo by se kopát, aby do ní moh velkyj člověk, ale to se žádnyj nevopováží, protože se říká. „Hdo bude hu Brychtů kopat, bourat ha stavět, každyj muší humřít."

Já nevím, co je na tom pravdy, ale povídá se, jak přišli jednou k Brychtom do stavení dva chudý vandrovníci, ha prosili sepnutýma rukama, aby jim darovali aspoň jeden tolar z tich, co jim je kráva vyšlápla.

„Ha depa bysme ho vzeli" lhali sedlák i selka, „ty se hned rozkotálely, hde hdo bul, každyj si ňákyj popád, ha nám nezbulo nic."

„Dyť jich máte plnou košinku zakopanou pod stolem,« povídá ten jeden vandrovník.

„To jenom tak lidi klábosí," smál se sedlák, „depa by se tám vzeli tolary."

Vandrovnící vorešli s nepořízenou, ale sedlákovi ta jejich řeč vrtala v hlavě. Přines sekýru, vodtrh prkno pod stolem ha — tu máš tám vopravdu leží brambůrová košinka, ale plná — zemskyjch žab, haž se leknutím votřís, dyž viděl jak se tám válí ty žáby velký jako rukajce. Popád hned košinku ha hupaluje s ní ven vyhodit jí na hnuj. Cestou spádla mu jedna ta žába z košinky zrovna na to místo, de stáli ty dva chudý vandrovníci, zazvonilo to, sedlák se podívá, ha von tám leží tříbrnyj tolar, pěknyj, bílyj jako by ho z pecí vytáh. Íčko viděl tepřiva jak chybil, běžíl za vandrovníkama, co míl síly, ptál se po nich, ale žádnyj jinyj je neviděl, ani vo nich neslyšel, ani vidu, ani slechu huž po nich nebulo ha teky se vod tich čás hu Brychtů huž nic nenašlo — — —

Víc nevím; prodál sem, jak sem koupil, ha esli se vám to nelíbí, tak si najděte někoho, hdo vám poví lepší pohádku, než je tuta.

V O Z L Ý Ž E N Ě.

(Vyprávěl Josef Sokol, 50 roků starý zedník z Nového Postřekova č. 82 (u Hlínů.)

Co vám íčko budu povídat, je jistá pravda ha žádná pohádka. Jak tak my zedníci chodíme na práci do sjeta, tak si tám jednou náš člověk namluvil dívči, vzel si ji za ženu ha přived si ji na zimu demů. Milý ženě se hu nás nelíbilo ha začla dělat muži co nejhoršího mohla, jenom aby se s ní zase vodstěhoval do sjeta, do velkýho města někam, de by mohla tancovat ha hužívat šechnich radostí.

Muž jako šichní chodil v zimě svážet dříví s pasek na plac, ha dyž na večer přišel demů celyj promrzlyj ha hladovyj, nemíl ani zatopeno, ani huvařeno, koza v chlívku bečíla nenakrmená, slepice lítaly nezavřený, nebulo ani humyto, ani vypráno, žena se mračíla, nemluvíla, dyž jí muž něco dost málo řek, hned křičíla ha nadávala haž Bůh brání.

Zedník se stydíl někomu něco řect, protože každý by mu bul vodpoveděl: „Dobře se tě tak stálo, proč si si nevzel dívči vod nás, každyj

hdo vybírá — přebere, mušíl si mít sjetačku, tak íčko trp."

Trpíl dost, ale dyž huž to nebulo k vydržení, postěžoval si svýmu sousedu ha kamarádu Martinovi, keryj bul truhlářem ha platil za moudrýho člověka. Truhlář poslouchal, jak zedník běduje ha naříká, že huž si neví se ženou co počít, že na ni po dobrým, po zlým, že prosí i hrozí, že to šecko nic není platno, žena že je čím dál tím horší.

Truhlář se zamyslil, zaškrabal se za huchem, šnup si ha potom povídá: „Esli jí povolíš, budeš do smrti nechčasnyj. To je šecko tím, že se tu nenarodila, že tu není vykolíbaná, nevyrostla tu, íčko tě nezbyjvá nic jinčího, než abys jí vykolíbal. Tu máš lať, vem jí míru, já jí hudělám kolíbku ha huvidíš, že to pomůže."

Muž poslech; v noci, dy žena spala, naměřil na lať jak je dlouhá ha truhlář podle míry za dva dny hudělal pořádnou kolíbku, zkázal si pro zedníka, aby mu jí pomoh vodnest ha postavíli ji hu zedníků zrovna do prostřed sencí.

„Co pa je to za bláznoství, pro koho pa to je?" rozkříkla se žena, kerá huž čuchala ňákou čertovinu.

„Ta kolíbka je pro tebe, dyž nechceš nic dělat ha furt jenom křičíš, tak tě budu kolíbat, abych mil pokoj," povídá zedník na šecko huž připravenyj. To ce ví, že do ženy vjela hned

zlost, začla nadávat, haž jí pína vod huby lítala, ale truhlář se zedníkem stáhli s lože velkou porušku, hodili ji na ženu, zabalili ji, místo povíjánu zavázali ji vozícím provazem, položili jí do kolíbky, zedník kolíbal ha truhlář jí zpíval:

„Díďátko malý,
jak si vospalý!
Já kozičky podojil,
kašičku tě huvařil
ha ty eště spíš."

Tu jí chytil eště věčí ztek, tloukla sebou, kroutila vočma, kousala se do pysků, nadávala jako špaček, haž zase povídá truhlář:

„Ta divčička má asi hlad, dostála chuť na tu kašičku, nic platno, sousede, vař kaši, já zakolíbám sám."

Kolíbal, haž žena ke stropu lítala, muž vzel vopravdu pánvici, nalil tam hrnčák mlíka, zasypal krupicí ha dyž bula kaše vařená, sed si ke kolíbce ha dával jí po prstu ženě do huby. To se neptejte, co žena vyváděla, pokousala muži šecky prsty, haž se rozněvál, popád zednickou žíci ha házel jí kaši do huby jako maltu. Žena křičíla, haž bula celá modrá, muž huž jí začel v duchu litovat, ale truhlář nepovolil. „Huž má dost," řek najednou, „hlad nemá, ale žížeň asi bude mít, dej jí napít."

Zedník popád žbán ha povídá: „Kaše dusí, mušíš jí zalít," ha lil jí do huby vodu, ajť chtíla nebo nechtíla.

Žena se dusila, kašlala, plivala, nadávala ha křičíla v jednom kuse, haž se lidi huž zastavovali před stavením, ha ptáli se, co se to tám díje.

Muž huž by bul povolil, stydíl se lidí, huž chtěl rozvázat povíján, ha pustit ženu, dyž truhlář zase se vozvál: „Vidíš, máš pravdu, na to sem nezpomíl, bude asi mokrá, mušíme jí převinout ha dát jí čistý plínky."

Ha to pomohlo. Žena viděla, že nevyhraje. Přestála křičít, dala se do pláče ha povídá: „Muži, pjekně tě prosím, vodpust mi, že sem tě tak hudlovala. Do smrti tě budu mít ráda, jenom se huž na mě nehněvej ha přestaň kolíbat."

„Tuto je řeč vod ženy, jak se patří ha sluší," vykřik hned truhlář, sám hned pomoh rozvázat provaz, žena se s nim hudobřila, do dne ha do roka mušel předělat kolíbku na menčí, hu zedníků kolíbala máma malýho zedníčka ha míli se s tátou do smrti rádi. Koupili se spolou eště karečku zelí, ha huž je to celý.

V O Z L Ý M M U Ž I.

(Vyprávěl Josef Sokol (Hlína), 50 roků starý zedník z Nového Postřekova č. 82.)

Jedna žena míla muže vožralu ha karbaníka, ha to je to největší nechčestí, co jenom na sjetě může byjt. Byjval napřed hodnyj, pořádnyj ha tichyj jako beránek, zdálo se, dyž si ho brala, že nehumí ani pět počítat. Ale vod tich čás, co začel chodit do Babor na práci, šlo to s nim s kopce. Co v lítě vydělál, v zimě propil ha prohrál, ba eště nestačilo ha naplet dluhů, že huž mu pomalu nepatříl ani šindel na střeše. Žena viděla, jak hospodaří vod pěti k štyrem, dyž to tak dál pude, že přídou vo chalupu, tak na muže po zlým, po dobrým, prosila, nadávala, sepla před nim ruce, na zem klekla, na holých kolenach ho prosíla, aby se pamatuval, ale nic platno nebulo, eště popád hůl ha nařezal jí, haž míla řibet jako fěrtuch modryj.

Žena, dyž huž neveděla co si počít, zaslíbila se. Putovala vo chlebě ha vodě na svatou Horu, tám šla k zpovědi ha přímání, bula na mši svatý i na kázání, ha ten pampáter jako by jí

zrovna do srce viděl, kázal, dyž je někomu nejhůř, aby se modlil ke čtrnácti svatyjm pomocníkom ha svatý Voršule, ha jeho modlitba, že jistě bude vyslyšená.

Celá potěšená vrátila se žena z pouti, huž se víc s mužem nevadila, nechala ho byjt, dyž se přitlouk v noci domů vožralyj, ani se ho nevšimla, jenom si klekla ha modlila se nahlas k tím štrnácti pomocníkom. Muž si z ní dělál blázny, posmíval se jí po hospodách, haž jí šecky ženy po celý vsi tuze litovaly ha řekly si, že to tak díl nenechají.

Dyž zase jednou vod božího rána sedíl v hospodě, pjil ha karbanil, dyž huž doma nemíla žena co do huby dát, sešly se na večer žencký hu přednosty, voblíkly se do bílyjch košil, přes hlavu si vzely poclamky, každá si vytáhla ze štosu kořen, jak je míly připravený na koše, košinky ha vopálky ha čekály.

Vo půlnoci přiběh přednosta, že ten vožralec huž se třiská k domovu. Žencký pěkně po tichu vyšly, vobstouply si stavení, vidí vokýnkem, jak žena pádla na kolena, zvíhla ruce do vyjšky, hlasitě volá vo pomoc ty svatý pomocníky, ha muž jak se smíje, skáče vokolo ní ha dělá si z ní blázny.

Tuto vidět, žencký se díl nehudržíly ha vrazíly do vnitř. „Mlč ha neplač,“ spustila přednostová hned ve dveřích, „tvá modlitba je vyslyšená, my sme ty svatý pomocníci, ha

dem tě pomozt". Za ní se hrnuly vostatní, plná sence jich bula ha volaly — to ce ví, že zjinačenyjm hlasem: „Pánbů huž se na to díl nemůže dívat," — „tuto, co se hu vás dije, to je proti Pánu Bohu," — „to není s dobrým, to je horší než peklo". Můžeme si pomyslit, že se vopilyj lek, zblíd jako křída ha třís se leknutím jako vosyka, kor dyž se najednou vobrátí ten jeren duch na něho, vykřikne; „Lumpe jeren s lumpem" ha — víz, víz, — přetáhne ho kořenem. „Vožralo," vykřik druhyj, ha zase: lup, lup! sadil mu dvě přes řibet. „Karbaníku!" přiskočil třetí ha — flink, flink! — sek ho přes stehna, haž to vízdlo, ha íčko huž padaly nepočítaný, muž, panáčku, vystřízlivíl, skákal, točil se po senci jako vlček, uhyjbal se, bránil, ale šecko marný, rány se sypaly jako kroupy ha jedna masnější než druhá.

„Pomoc! Pomoc!" vykřik najednou muž, dyž huž bulo nejhůř, pád vedle svý ženy na kolena, sep ruce ha volál: „má zlatá ženo, přimluv se za mě, nenech mě humlátit. Voroduj za mě, smiluj se nade mnou."

„Bureš pít?" stoup si jeren ten pomocník před něho.

„Neburu, do smrti ne!" křičíl muž ha skovával se za ženu.

„Bureš hrát karty?"

„Teky neburu."

„Bureš mít rád ženu?"

„Buru, buru, haž do hrobu tmavýho."

„Tak zvihni ruku, ha přísahej!"

Muž vobrátil se ke stěně, položil tři prsty na kříž ha vykřik, co míl síly: „přísahám."

„Tak je dobře, esli tu přísahu nedodržíš, ruka tě hupádne ha my tě eště jináč vytrestáme," řek ten poslední pomocník ha ztratil se ve dveřích.

Vod tich čás stal se z vožralce nejpořádnější člověk v celý vsi, míl ženu rád, za pár let poplatil dluhy ha po celý život nepřestál se se ženou modlit ke štrnácti svatyjm pomocníkom ha ke svatý Voršule.

VO KREJČÍŘI HA ŠEVCI.

(Vyprávěla Alžběta Knopfová, 30 r. stará z Nového Postřekova u Daňdětů.)

Před dávnými ha dávnými časy žili tu dva bratří, Kuba s Martinem. Kuba vyhučíl se se krejčířem ha Martina dal dáta na ševcovinu. Voba se vyhučíli v městě ha dyž se vrátili demů, řemeslo jim nešlo, protože hu nás, co kdo na sebe potřebuje, hušije si každyj sám, v lítě chodíme bosi ha v zimě v dřevákach. Aby tera hladem nehumříli, chodili do lesa na dříví. To ce ví, že jim taková práce nechutnala, buli zvyklí vohánět se jehlou ha šídlem ha ne sekyrou ha pilou, míli voba tuze fajnový ručičky, práce v lese je brzy vomrzíla ha řekli si: „Tuto pro nás není. Rači pudem do světa podívat se, esli tám něhde na nás nečeká chčestí." —

Ha vopravdu. Jak se vorevřílo jaro, sebrali se spolou ha šli. Chodili dlouho, přišli daleko, boty huž roztrhali, nohy je bolíly ha práci ne ha ne najít.

Krejčíře to dopalovalo ha chtíl se mermomocí vrátit. Ale Martin — švec — ho zdržo-

val, co pryj doma? Esli se mu styjská po tom dření v lese? Anebo po brambůrach ha z vody polívce? Krejčíř Kuba neveděl, co dělat, řek že si to tera do rána eště rozmyslí, pomodlil se, leh si pod strom ha spal, jako dyž ho do vody hodí. Ale v noci zdál se mu podivnyj sen. Viděl jako rukajci velkou žábu, která přilízla haž k němu samýmu ha řekla: „Kube, dyž si chodil tak dlouho, choď eště, chčestí na tebe huž nedaleko čeká." To se mu zdálo na vlas stejně po tři noce ha dycky to vypravoval bratu Martínovi. Ten, dyž to po třetí slyšel, dostál zlost, že se jemu nic takovýho nezdá, záviděl to Kubovi, ha huminoul si, že bratra vo to chčestí připraví, ha sám — dij se co dij — že se ho zmocní.

Ha jistě. Toho dne na samyj večer přišli do náramnýho lesa; nemohli se z něho nikerak vymotát ha mušíli tám noclehovat; dyž Kuba husnoul, vytáh Martin knejp ha vypích bratru ve spaní vobě voči. Krejčíř bolestí vykřik ha vomdlíl jako špalek. Tu švec ho slík, voblík na sebe čerstva jeho šaty, dal mu svý, chvilku se eště díval, esli bratr nedyjchá, ha dyž se nehyjbal, vzel nohy na ramena ha hutíkal z lesa pryč, kam ho voči vedly ha nohy nesly.

Dyž k ránu padala rosa ha ptácí začli zpívat, milyj Kuba v lese vožív, procít ha hned bolestí počal naříkat ha lítostivým hlasem volat: „Martine! Martínku! Vozvi se, de si?

Poť mi pomozt! Dyť já mám vobě voči vypíchaný." Ale Martin se nevozyjval ha tu si kryjčíř myslil nic jináč, než že v noci lupiči Martina zabili ha jemu na chčestí jenom vypíchali voči. Že by takuvou věc moh hudělát vlastní bratr bratru, to mu ani na mysel nepřišlo.

Íčko necháme ševce Martina byjt, ha pureme za kryjčířem Kubou.

Ten tera se zvíh ze zemí, ha jak tak bul zohavenyj, sám ha sám, bez voči, jenom s hůlkou v ruce potácel se lesem tak dlouho, haž se z něho chčasně vymotál ven. Neveděl, je den? je noc? Má před sebou pole, nebo louky, nebo lesy? Ani živýho človíčka nepotkál, šichni před nim hutíkali jako před strašidlem, ha dyž huž nemoh dál, sed si na zem, aby si drobet vodpočnoul. Chvilku malou sedí ha v tom slyší tlouct hodiny. Napočítal jich zrovna dvanáct. Hodiny vodtloukly, polodne nezvonili, tak íčko veděl, že je půlnoc ha blízko že muší ležít ňáký velký město s věží a hodinama.

Ani to eště jak se patří nedomyslil, začlo mu najednou něco nad hlavou šustít ha šumít ha huž teky slyší strachlivyj hlas: „Kdo ví nový, hajť nám poví."

Nenapádlo mu, že sedí zrovna pod šibencí, ha že tu drží dnes velkyj sněm šichní, co na tý šibenci buli vod počátku popravený ha že

vyslyjchají ty, co buli vověšený v posledním roce.

„Tak tera povím, co vím," vozvál se jinyj hlas, „tři kroky v právo vod šibencí leží kámen, pod nim skáče živyj pramen, kdo je slepyj ha v ňom humyje si voči, huzdravenyj vod pramenu skočí."

Potom promluvil zase jinyj:

„Smutnyj sedí pan král na trůně,
čeká, esli se mu dcera vystůně.
Ke přímání v kostele dyž klekla,
tuže něčeho se lekla:
vypádlo jí z huby svatý Tělo boží.
Vod tich čás ta princezna je v loži;
znova teprv vožije,
haž se najde ta ztracená hostýje."

Ha hned, jak to dořek, vozvál se třetí hlas:

„Ta hostýje pod stupínek spádla,
sedí na ní velká stará žába."

Chvíli bulo ticho jako v hrobě. Dyž žádnyj nic neříkal, vozvál se zase ten nejprvnijší hlas:

„Za rok ha den se sejdem zas."

Zašustilo to, zašumílo, na věži hudeřila jedna hodina, krejčíři běžíl mráz po řibetě, ale veděl dost. Zvih se se zemí, pomálu našmakal šibenci, našel za chvíli i kámen, slyšel huž pod ním hrčít pramen, vymyjl si v ňom vobě voči ha hned se zaradoval. Viděl, že mu nad hlavou na nebi svítí vězdičky ha dole pod šibencí že leží velký město.

Časně ráno huž stál v tom městě před královským zámkem ha tlouk na bránu: „Vorevřete! Hned mi vorevřete!"

„Cák tu chceš?" vykouk z vokýnka rozespalyj vrátnyj.

„Huzdravit princeznu!" vykřík směle Kuba.

„Ha ty chudáčku milyj," husmál se vrátnyj ha dívá se na votrhanýho, polounahýho vandrovníka, „esli je tě život milyj, tak jen di dál."

„Já huzdravím princeznu," stál na svým Kuba. Íčko se vrátnyj rozněval ha rozkřík:

„To huž tu byli jinčí chlapíci, dochtoři, lytíři, princove ha nedokázali to."

„Mlč ha vorevři!" rozkřík se i Kuba.

„Král eště spí, ha ty tu budeš hulákat? Marš vod zámku ha hned," dopálil se vrátnyj.

To ce ví, že vrátnyj křičil, Kuba křičil, ha voba v tý ráži si nevšimli, že nahoře nad nima se vorevřílo vokno ha král že poslouchá.

„Tak ho sem pusť," povídá najednou král, „ale to tě povídám, esli mou ceru nehuzdravíš, tak se zahoupáš támdle na tom kopci na šibenci."

„Žádná starost, jen mě tám puste," kurážně i králi povídá Kuba, ha jak povolily dvířka, hned se hrnoul do vnitř.

Tám ho napřed voblíkli do pěknyjch šatů, takže kryjčíř hned vyhlížel jako pán. Ani si nevším v tom kvaltu, že šaty, co slík, nebuly jeho. Potom tepřiva ho zavedli ke králi ha ten

mu vopakoval: „Hdo uzdraví princeznu, ten si ji smí vzít za ženu ha stát se po mně králem. Dyž se mu to ale nepovede, smím ho dát pověsit na šibenci."

„Dobrá. Přijímám," poklonil se Kuba, „tak esli pa tu teky máte ňákýho kněze? Zavolejte mi ho."

Přišel sám biskup, ale ani toho se Kuba nelek. „Purem spolou do kapli, de bula princezna naposled hu přímání," povídá kryjčíř ha biskup ho tám poslušně vodved. Jak tám přišli, Kuba zvíh hu voltáře stupínek, ha vidí pod nim sedit žábu zrovna takovou, jaká se mu ve snu zjevila. Než jí moh chytit, ztratila se, ha ležíla tám na zlatým talířku jenom čistá ha neposkvrněná bílá hostyje.

„Zvíhněte jí," poroučí Kuba biskupovi, „vodnesem jí stunavý princezně haž na lože." Biskup poslouchal Kubu jako hodiny, vopatrně zvíh talířek ha nes tu svátost do zámku, ale kryjčíř v patach za nim ha vykřík hned ve dveřích, co míl síly:

„Princezno, hej! Stávej v loži!
Neseme tě tělo boží."

Princezna se probudila, zvíhla hlavu, hned se pěkně husmála, posadila se, šla k svatýmu přimání ha vod tý chvíli zas bula jako dřív čilá jako rybička.

Tuto vidět král, hned prohlásil: „Co sem

řek, to sem řek. Hajť si, do si, íčko budeš mým zetěm ha jednou po mý smrti králem."

Teky princezna popádla hned Kubu za ruku, ha že muší byjť její, že vod něho nehupustí.

Voradby míli brzy. Král pozvál hde koho, vystrojil náramnou trachtací, celý město se radovalo, muziky hrály, zvony zvonily, lidi zpívali ha vyjskali, ha ženich s nevěstou projížděli se v kočáře po městě, aby je každyj viděl.

Íčko se zase podíváme, co dělá Martin, abysme na něho nezapomíli.

Ten, dyž tak neřádnou věc na vlasním bratru proved, hutíkal z lesa, jako dyž mu paty zapálí. Přiběh zrovna do toho města, de ta stunavá princezna ležíla, ha našel si tám po dlouhým hledání práci hu jednoho přištipkáře.

Jednou sedí na stoličce za verpánkem a spravuje ňákyj staryj křamp; v tom vidí, jak se vokolo vokna hrne náramná síla lidu, slyší muziku ha zpěv, praští křampem vo zem, vyběhne ven, vidí královskyj kočár, v ňom sedít prince s princeznou, dívá se, dívá, ha najednou, dyž přijeli blíž vykříkne nahlas:

„I hromši, dyť je to náš Kuba," ale hned se lek ha pomyslil si potichu: „ale de pa se tu bere? Dyť sem mu přece vobě voči vypích ha nechál ho ležít mrtvýho v lese?"

Kuba v kočáru mezi tisíci hlasy hned poznál hlas svýho bratra Martina. Poroučel zastavit, stoup si v kočáru ha zavolál:

„Martine? De pa si? Poť sem!"

Martin — to ce ví — nedál se dvakrát pobízet. Tak jak sedíl za verpánkem, přiběh ke Kubovi, keryj radostí plakal, že se s bratrem zase shledal, vokázal ho hned princezně, králi i šechnim hostom, vyptával se Martina, jak se mu vedlo ha ten lhál, jako dy tískne. Povídal, jak ho lupiči stloukli ha vodvlíkli, jak jim hutek, jak Kubu šudýž hledal, ptál se po ňom, co se pro něho naplakal ha chudák Kuba všemu věřil jako pravdě pravdoucí. Vzel si Martina do zámku ha hudělál ho tám hned jenerálem, bral si ho ke stolu, vo všom se s nim radil, nu zkrátka, jednal s nim jako s bratrem. Ale Martin bul falešnyj bratr, celyj nesvuj záviděl Kubovi, že ho přece jenom potkálo věčí chčestí, nemíl pokoje ha nepřestál dynovat, haž mu dobrák Kuba šecko poveděl, co ha jak se stálo, že se mu povedlo huzdravit princeznu, jak sedíl pod šibencí ha co šecko si ty vověšencí povídali.

„Tám já teký se muším dostát," huminoul si hned švec, eště jednou se vyptál, dy to bulo, ha sedíl potom trpělivě v královským zámku, haž se to ročilo. Dyž ten den nadešel, voblík si svý starý šaty, co měl Kuba na památku skovaný, vytratíl se večer ze zámku ha hajdy pod šibenici. Tám si sed na kámen ha čekál, co se bude dít.

Nu, ha dílo se!

Sotva vodtloukla půlnoc, se všech strán přiletíli vověšencí ha ten nejstarší spustil přísně: „Než začneme sněm ha vy noví budete povídat, prohlídněte dobře šecko, esli sme tu sami. Loni nás tu jeden vyslech, možná že poslouchá letos zas."

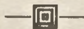
Tří vověšencí skočili hned delů ha huž držíli ševce v klepetech ha volali: „Je tu zas! Huž ho máme!"

Druhyj den ráno strh se křik po celým městě: „Na šibenci visí ňákyj člověk, je celyj nahyj ha má vypíchaný voči."

Krejčíři Kubovi — íčko královskyjmu princi — to nedálo, sed si na koně ha jel se teky podívat.

Na první kouknutí poznál, kdo to je ha íčko tepřiv pochopil, co se s ním tenkrát v lese dílo ha do mu voči vypíchal.

Nic nelitoval bratra, ale rozjel se k nám pro tátu ha mámu, poveděl jim šecko vo Martinovi, přivez si je voba na královskyj zámek ha tám šichní pohromadě chčasně ha spokojeně žili, žili, ha esli se jim neztrhaly žíly, tak sou tám eště dnes živi.

VO JEDNÝ DIVNÝ ZEMI.

(Vyprávěla Karla Hamerlová, 40 r. stará z Klenčí.)

Za staryjch časů, za mladyjch let, dyž se voda prášila ha písek tek, dyž eště žáby šporny nosily ha babylounská věž chodila v košili, dyž hu nás na šecky neplechy ha štrajty mívali jenom lajci ha dřevěný policajty, dyž za lesem nestála ani stará, ani nová Pašešnice, ha dyž eště tutary nejezdily žádný železnice, tenkrát tu lítali tak velký brabcí, že dyž chtíl někdo někam ject, sed si na brabce ha ten ho tám vodnes.

Já sem si teky na jednoho sed ha ten se mnou vodletíl rovnou do zemí, která se menuje Džandžendžindžondžunyja. Dyž burete hodný, tak vám íčko povím pohádku, kerou sem v tý divný zemi slyšel.

Tak jednou vám žila v Klenčí jedna líná ha nepořádná divče, šecko jí říkali líná Manka. Ta nechtíla nic dělát, ani vařit, ani prát, ani chodit do lesa na dříví, ani mlátit, ani na poli pomahat, jenom se jí líbilo celyj den se povalovat, koukat Pánu Bohu do voken, fintit se

ha při tom dobře jist ha pít. To ce ví, tuto hu nás nejde. Bez práce jaktěživy nejsou koláče. Dokajd žili táta s mámou, eště to s Mankou hušlo. Ale dyž si voba Pámbů vzel, potom bulo zle. Manka zdědila pravda po tátovi pěknou chalupu, ale s tou bula brzy hotova. Projidla ji ha propila, pěkně se strojila, běhala k muzikam, ale žádnyj chlapec v celým Klenčí si nechtíl vzít takovýho línýho cumplocha za ženu, ha tak Manka konec konců neveděla kury kam.

Sedla si jednou na zásep ha přemyjšlela, jak to zavonačit, aby nemušíla nic dělát ha přece se míla dobře. Přemyjšlela, rozmyjšlela haž z toho husnula tvrdě jako špalek. Jak tak spí, vidí — de se vzel, tu se vzel — že de vokolo takovyj staryj děreček, zastavil se zrovna před ní ha pustíl se s ní do řeči.

„Cák ste takuvá zamyjšlená? Trápí vás něco?" pjekně si jí voptál.

Manka mu hned vorevříla srdce dokořán, jak huž projídla celou chalupu i s políčkem ha že íčko neví, jak to bure dál. Děreček jí trpělivě vyslech, pokyjval si šedivou hlavou ha potom jí povídá:

„Milá zlatá, tu vám pšence nepokjete, vy mušíte vocud pryč někam mezi lidi, hde mají ruce vobrácený vod díla tak jako vy."

„Ha sou eště něhde na sjetě takový lidi?" hned se chtivě voptála Manka.

„To ce ví, že sou ha dost je jich. Sichní žijou v zemi Džandžendžindžondžunyja, tám žádnyj nic nedělá, ha hdo je nejlínější, ten se tám stane králem nebo královnou."

„De pa je ta zem?" vyskočila hned Manka ha huž si v duchu dělala zuby, že nepovolí, dokajd se tám nestane tou královnou.

„Ta je haž za devíti lesama, za devíti horama ha za devíti dolama, de slunce zapadá ha de lišky dávají dobrou noc," vodpověděl děreček ha ztratíl se, jako by se do zemí propád.

„Tuto je vnuknutí boží, to není jenom tak, to muším poslechnout hned," řekla si líná Manka ha za poslední peníze napekla si ranec křehkyjch mětanek na řibet, do ruky vzela hůl, do kabzy kudličku, se žádným se ani nerozloučila ha pustíla se rovnou k slunce západu. Přelízla Šímanuc kopec, vyškrabala se na Sádek, pustila se přes Haltrav na Výšovku, dostála se do Němec na Hýrštajn, počítala lesy, hory, doly, smutně huž koukala, mětanky míla sněděný, nohy jí sotva nesly haž devátyj den překročí devátou horu ha hned spatří rovinu jako stůl, na ní město velký jako Praha, šudýž hu cest válí se v trávě lidi, spí, protahujou se, zívají, rozbalujou papíry, vytahujou si kusy masa, buchty, čekuládu, tak že se Manka zaradovala, celá vokřála ha řekla:

„Hromši, to huž sem jistě v tý zázračný zemi, hde se lidi nestarají, ale pro jistotu se zeptám."

„Lidičky," zastavila se hned hu prvního člověka, kerýho potkala, „de pa to sem?" Ale ten se ani nehnoul, sedíl dál jako špunt, krájel si šunku, jíd haž se mu huši hyjbaly ha jenom zvih nohu ha nohou jí vokázal na sloup, keryj bul pěkně bíle, červeně ha modře vomalovanyj. Manka zvíhne voči ha čte na sloupku nápis: „Republika Džandžendžindžondžunyja."

„Trefa!" zavyjskla si Manka, „huž sem tu," ha hned za tím sloupem si sedla, aby si vodpočla ha drobet se vokoukala, než se pustí dál. Nejvíc ji trápila žízeň ha tak se dívá, hde by se mohla napít. Jak se tak rozhlíží, zaslechne něco hrčít ha huž vidí stujánek jako v Caparticích ha na ňom kolem do kola visí samý porcunálový hrnečky.

„Tám se napřed napíju," šourá se k stujánku Manka, bere hrneček do ruky, dívá se, čichá, svým vočím nechce věřit, vono ze stujánku teče samý kafe, ha jaký kafe! Podívá se lepší ha vokolo stujánku neválí se kamení jako hu nás, ale leží tu samý šišky, rohlíky, calatky, buchtičky, máslový mětanky, kusy svítku, co hdo chtil.

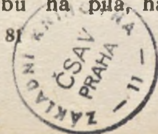
„Tuto si nechám líbit," zasmíla se Manka ha hned se pustíla s chutí do jidla. Posilnila se, hutříla si hubu, vodpočla si ha polibovala:

„Dobře sem se nasnídala. Íčko se podívám dálejš, co ha jak tu chodí."

Zvíhla se ha pomálu jako kachna kolíbala se na prohlídku. Šudýž vidí pěkný chalupy, před nima eště pěknejší zahradky, v nich místo hlavatice ha řipovyjch semán takový divný stromy, jaký jaktěživa neviděla, hradbičky vokolo ani z latěk, ani ze samosliček, ale ze samyjch ítrnic ha jelit ha klobasů ha bířtlů, místo sloupků stály tu bůřty jako noha tlustý, ha ptácí v tich zahradkach pjekně zpívali ha volali: „Manko! Manko! Poť sem! Poť sem! Nebuj se! Hutrhni si ha jez! Tu máš svačinu, hnedle bure devět hodin, nasvač se!"

To ce ví, že se Manka dvakrát pobízet nenechála. Zpomínala si, jak v Klenčí nesmíla si na cizím ani padánku zvíhnout, ani řambuch hutrhnout, hned se vadili ha hrozili, ale tu si vybrala ítrnicí jako ruku dlouhou, vodtrhla jí vod plotu ha — tu máš — v tý chvlli vyrostla v hradbě ítrnice nová ha eště delší. Manka mohla na tom divu voči nechát, íčko teprv věděla, proč se tu vo nic nebojí ha pustila se do jídla jako bez dna. Ítrnice jí vod jakživa chutnaly, kor takový mastný ha kořeněný, jenom dyby teky bulo čím je zapít!

Sotva si to pomyslila, huž vidí bedle hradby pumpu. Veme za páku, drobet zahyjbá ha vono se valí trubkou ven víno červený jako krev. Nastavila čerstva hubu ha pila, haž jí voči

z důlků lízly. Napila se, haž nemohla na nohach stát, celyj svět se s ní točil, svalila se pod strom na drneček ha husnoula tvrdě jako dřevo.

Sama nevěděla, jak dlouho spala, haž jí probudilo ňáký zvonění.

„Cák to zvoní, lidičky?" voptála se, celá eště rozespalá.

„Cák by to zvoníli, polodne přece!" smáli se šichní vokolo ní ha hledíli si voběda.

„Pro pána krále, já sem ležíla haž do polodne," podivila se Manka, „ha věřte, lidičky, že huž bych zas jidla, tak mi tu hu vás bere."

„Tak jez ha dej huž pokoj jednou," vokřikovali jí ze všech strán, „dyť máš jídlo hu samý huby."

Manka se vohlídne ha v tom — bump! — spádne se stromu zrovna před ní ha kotálí se v trávě knedlík ha jakyj knedlík! Ne snad brambůrovyj hanebo z ječný mouky, ale pěknyj bílyj, pšeničnyj, haž se na něn srce smílo! Ha takovyjch knedlíků jí visí nad hlavou, haž se na stromě kotvě lámou. Manka podívá se na zem ha na zemi hu stromu s každý strany rymíček, jeden plnyj máčedla ha druhyj plnyj masnýho zelí s cibulí.

„Jenom vepřová pečeně tu eště schází, aby bula celá svarba," vykřikne radostí Manka ha huž slyší volát: „hukroj si kus, de chceš si hukroj," před ní stojí celyj vepřík pěkně do

červena pečenyj, i bidličku ha nůž míl zapíchnutyj v řibetě.

„Nu, lidičky, vy ste tu jako v ráji," chválila Manka ha pustila se do jidla, haž jí masnota tekla po bradě delů.

Po tak dobrým vobědě byjvá žížeň. Ha teky Manka, sotva si hutříla fěrtuchem hubu, chtíla se napít.

„Takle pivo dyby íčko bulo, to bych si dala!" vobrátila se celá blažená k sousedu.

„Cák je nevidíš? Vodkajpasi, že si taková hloupá," rozkřík se na ní soused, až Manka sebou cukla leknutím ha v tom spatřila kousek dál pěknou kamennou kašnu ha na ní kolem dokola poklopený pěkný, skleněný holby s cínovyjma víčkama. Šmákne po jedný, nabere a — hleč! — vono to takový pěkný pivo s hustou pínou haž se na ně srce smílo. Napila se podle chuti, cítíla, jak po tak dobrým vobědě leze na ní dřímota, natáhla se jak bula dlouhá, ruce si založila pod hlavu, polibovala si: „to je ňáký živobytí," ha za chvilku huž chrápala, jako dyž pilou řeže.

Sám Pámbů ví, jak dlouho by bula spala, dyby jí nebul probudil takovyj líbeznyj zpěv, jakyj eště jaktěživa neslyšela. Posadí se, vohliží na šecky strany, ale zpěváka nebylo k spatření, dyby si hlavu hukroutila ha voči jak chtíla, protírala. Zvjedavá bula dost ha tak si vzela tu kuráž ha znova se voptála:

„Prosím vás, lidičky dobrý, povězte mi, hdo vám to tu tak pjekně zpívá?"

„Náš zlatyj fták," vodpovídali jí dost ochotně se všech strán.

„Ha de pa sedí ten fták?"

„Támdle na skleněný hoře."

Manka se tam podívá ha div nevoslepne. Vidí vopravdu zlatýho ptáka se zlatýma křídlama, zlatým peřím ha zlatým vocasem, jak se svítí jako sluníčko, tluče křídlama vo skleněnou horu haž to zvoní jako tříbrný struny ha peří jak z něho lítá jako paprsky na šecky strany.

„Dybych aspoň jedno takový peříčko míla, to by mi asi slušílo," zachtílo se hned Mance ha huž vyzvídala, kury asi by se mohla k tomu ptáku dostát, aby ho viděla ha slyšela hodně z blízka. Že mu chtíla hukrást peří, s tím se — pravda — nepochlubila.

„To mušíš jít hned než slunce zapadne ha pták se skován," radili jí ty, co se jich ptála Ale šichní druzí se vadili: „Že tě huba nebolí! Dej huž nám pokoj s tím věčným ptaním! Poslouchej anebo spi, ale mlč!"

Manka se tera vodmlčíla, ale ten pták jí dělal hlavu. Zpěvačka bula vod jakživa, parádnice teky, vyspalá ha vodpočnutá bula, tak aby nezmeškala, pustila se hned rovnou ke skleněný hoře dál k západu.

Chčasně ha eště včas tám přišla, slyšela

ptáka, jak tám pěkně zpívá, haž se celá hora rozlíhá, vidí jak vohnivá zář šlehá ze zlatýho peří na šecky strany, haž jí voči přecházejí, naplivne si čerstva na ruce ha huž se škrabe jako po střeše nahoru na skleněnyj kopec. Nohy jí pravda hujížděly jako po ledu, ruce jí klouzaly jako po másle, čeho chytit se nebulo, mušíla se víc plazit po kolenach ha po břiše, než rovně jít, čím dál, tím bul vrch svažitější, ale přece to šlo. Vyškrabala se jako kočka chčasně haž k vrcholíku, huž vidí míhat se peří, jedno dlouhý míhlo se před ní, „to mu vyškubnu," myslí si Manka, natáhne po ňom vobě ruce, v tom pod ní hujedou nohy, Manka ne ha ne se hudržít, chytá se zubama nehtama, ale jak se jednou rozjela, šecko marný, letíla delů jako po myjdle, křičíla strachy, najednou — bác — dopádla na zem, ta se pod ní protrhla jako pabučina, Manka ne ha ne se zastavit, letí dál, huž vidí Klenčí, huž vidí svou roztrhanou chalupu ha huž teky sedí před ní na záspi. —

Vohlíží se celá hudivená, protírá si voči, ale je to vopravdu Klenčí, na kostelní věži zvoní zrovna klekání zvonec ha to je naší pohádky konec. Jenom to vám eště muším řect, že Manka vopravdu celyj život nic nedělala, chodila žebrotou, hledala tu zaslíbenou zem haž jí na konec v pastušce sežraly vši, jak si zasloužila.

VO TOM, PROČ NEDVĚD S LIŠKOU NEKAMERÁDÍ.

(Vyprávěli Jakub Konopík, (Křešnička) 69 roků starý rolník ze Starého Postřekova č. 173 a Alžběta Knopfová, 30 roků stará, z Nového Postřekova u Daňdětů.)

I.

Tenkrát, co vo tom povídám, eště nedvěd s liškou spolou kamerádili, kmotrovali si ha chodili k sobě na hyjty. Nedvěd vostával v boudě na Prantíčkach ha liška míla brloh ve škalách na Pasece.

Liška bula vod jakživa všema mastma mazaná ha míla se proto dobře. Chodila na slepice na Díly, sem tám přinesla si párek holoubat vod mlnáře na Stroužku, nebo i hus z Mlyjnečku. Ale chudák nedvěd třil čím dál, tím věčí bídu, tůze po něm pásli, bál se huž pomálu vystrčit hlavu z lesa, ha to ce ví, že mu pečený ftácí teky samí do huby nelítali.

Jednou po ránu sedíl celyj smutnyj na parezu ha vyříval se na sluníčku. Tůze špatně se vyspal, míl hlad haž mu v bříše kručílo, jako by mu tám jezdily kočáry, proto bul ce-

lyj mrzutyj, sjet ho nic netěšil, zíval, vorvíral při tom tlamu dokořán jako vrata ha chytal jazykem z dlouhý chvíli šmíce, komáry ha mouchy, co vokolo něho lítali ha tak ho štípali, že si ani nemoh s pokojem zdřímnout. Dyž míl dost velkou tlamu, jazyk teky dlouhyj i mrštnyj jako ruku, povedlo se mu, že jich pokaždý několik popád ha spolk.

Jak tak sedí, přiběhne k němu na hyjtu liška.

„Cák tu děláte, kmotříčku?" ptá se, sotva že se posadila proti němu na plesknatyj kámen.

„Dyť vidíte, kmotřičko, snídám," povzdychl si smutně nedvěd.

„Áhaha! Tuto vy snídáte? Mouchy, šmíce ha komáry?"

„Lepší něco, než nic."

„To ste na tom, kmotříčku, tůze bídně," litovala i chlubila se liška, „to já mívám lepší snídaní, dnes sem míla kůřátka, včera holoubátka, podle toho, nač mám zrovna laskominu."

„Jejej, kmotra, to se máte ňák dobře! De pa to jenom šecko seženete? Já nemůžu vo nic zavadit."

„Já vám to, kmotříčku zlatyj, ráda povím, ale nesmíte to prozradit ha šikovně to vyvect."

„Neprozradím, kmotřičko, nic se nebujte, jenom mi to povězte."

„Tak poslouchejte. V noci běžte ha lehnite si na zdanovskou hráz. Támtury časně z rána, eště za tmy, jezdí formaní na trh do města ha vozí plný fůry drůbeře. Skočte jim na vůz ha naberte si, co hunesete. Já sem malá ha slabá, moc toho nehunesu, vy ste proti mně hučiněnyj vobr, vy toho můžete pobrát pětkrát tůlik."

Hladovýmu medvědu haž sliny z huby kapaly, jakou mίl hned na to chuť. Poděkovál kmotřice za dobrou radu ha jak se setmílo hupaloval přes louky rovnou k zdanovskýmu rybníku. Tám si leh pod hráz ha číhal. K ránu, jak se začlo bryjdit, eště se na nebi třepálo plno vězdiček ha nedvěd huž slyší z daleka hrčít vozy. To meclovský pacholcí vezli do porcunálový fabriky ve Zdanově špád*). Nedvěd si myslí: „huž sou tu," nemoh se dočkát haž přijedou blíž, zvíh hlavu, vyskočil, koně ho cítili, zařehtali, pacholci ho shlídli, vobrátili rukovítka ha milýho nedvěda tak zmlátili, že vodlíz málo živyj.

Sotva se dovlík zpátky na Prantíčky, sed si tám na parez ha dal se z lítosti, bolesti ha hladu do hořkýho pláče. „Ouvej, ouvej, ouvej!" naříkal si hlasitě. Liška ho slyšela haž na paseku ha hned přiběhla.

*) Živec.

„Tak ja pa se vám vedlo, kmotříčku?" ptá se hned ouslisně, jako by neviděla jak je ztlučenyj.

„Zle, kmotříčko, tůze zle," stěžoval si nedvěd, „do nejdelší smrti nechci drůbeř ani vidět, ty mi zahnali chuť, ty mi vzeli červa, rači budu dál živ vo šmícich, mouchach ha komárech."

„To, kmotříčku zlatyj, nemušíte," spustila hned liška jako by nehumíla ani pět spočítat. „víte, já huž sem se teky přejídla drůbeře, dostála sem íčko chuť na ryjby, tak esli chcete, pote se mnou, pudem spolou do Vaňkouc rymíka, ten není daleko ha ryjb je tam jako máku, samí kapři nejmíň pětilibroví."

„Dyť vidíte, že se íčko bolestí nemůžu ani hnout, mušíte počkát, haž se z toho drobet vylízám, bručíl nedvěd.

„Počkám ráda, kmotříčku," slibovala liška ha nosila nedvědu všelijaký masti ha mazání, aby se brzy zahojil.

Ale přece mu to trvalo haž do zimy, než bul jak se patří zdráv. —

II.

Něhdy po svatým Mikuláši, dyž huž si připravoval boudu na zimní spaní, přiběhla k němu liška, přetvářela se, jako by ho míla do ví jak ráda ha povídá:

„Íčko už, muj zlatyj kmotříčku, ste zase chlapík, že byste moh škály lámat. Dybyste chtíl, moh byste íčko jít se mnou na ty ryjby. Brzy máme vánoce, Vaněk ryjby vyloví ha my hutřem suchou hubu. Ale jak chcete, já vás nenutím."

Medvěd chvilku přemyjšlel, břicho mu hladem bručílo, protože v zimě nelítají ani šmíce, ani mouchy, jahody ha maliny teky nerostou, aby se moh pást, šechnim včelam, co vo nich v lese veděl, huž dávno vybral med, tak si myslil: „cák se mi může stat, dyž bude liška se mnou?" ha hned řek na hlas: „Pudu, esli ty pureš se mnou."

„To ce ví, že puru, jen se připravte, dnes na večer se tu pro vás zastavím," slíbila liška ha teky jo. Sotva se setmílo, přiběhla jako na koni ha pustíla se s nedvědem rovnou k Potřekovu. Venku mrzlo, haž to skřípalo ha Vaňkouc rymík bul huž zamrzlyj jako dyž ho zaková.

„Mušíme si protlouct led," radila hned liška ha sháněla ňákyj hodně špicatyj kámen. Dyž ho našla, popád ho medvěd do předních pazourů, protlouk do ledu díru haž se voda blyjskala.

Liška, pane, ta je jako kočka. Tůze ráda jí ryby, ale do vody se jí nechce ha proto povídá:

„Víte, kmotříčku, já muším číhat, aby na

nás něhdo nepřišel, ale vy si k tý díře sednite, spuste vocas do vody, haž bude hodně těžkyj, tak táhnite ha esli nehutáhnete, zavolejte, přídu vám pomozt."

Dobráček nedvěd poslech na slovo, sed si na ledě, vocas strčil do vody ha za chvíli se mu vopraudu zdálo, že huž se mu na něn něco lepí. Hádal, že to budou ryjby nebo ráci.

Liška vodběhla na kopeček dávat pozor, esli něhdo nejde. Ale tám foukal vítr vostryj jako břitva, brzy jí trolila zima haž zubama cvakala ha proto na vartě dlouho nevydržíla.

„Kmotříčku, cák abysme prubovali táhnout," přiběhla za chvíli k nedvědovi, „mně huž je takuvá zima, až mi to může srce hutrhnout ha teky se mi zdá, že sem de Vaněk."

„Nu, můžeme, kmotřičko, prubovat, můžeme, za průbu nic nedáme," povídá nedvěd ha pomalu, aby ryby nesplašil, se zvíhá s ledu. Šlo mu to zle, proto hned vesele zavolal: „Stafra, kmotřičko, tich bure! Je to ňáký těžký, ani je sám nemůžu vytáhnout, prosím vás, pomozte mi."

Liška ho zrovna chtíla vzít za přední packy ha zatáhnout, dyž v tom zachrupal sněh ha vona vidí jak de sedlák Vaněk ha se sekyrou na rameně měří rovnou k rymíku prosekávat vokence, aby mu ryjby do rána nelekly.

„Marneči! Vaněk de!" vykřikla liška, pustila hned medvěda ha hupalovala k lesu, haž

se za ní prášilo. Nedvěd samotnýho sedláka by se nelek, ale jeho sekýry se lek. Proto teky chůtě stává, trhá sebou na levo, na právo, ale vocas jako by mu něhdo zrovna v kleštích držíl, ne ha ne se postavit na nohy. Ha Vaněk huž se žene s kopečka delů, huž hrozí sekýrou, huž křičí: „Ha ty lumpe jeden! Íčko tě mám! Tak to si ty, co mi chodí na ryjby!"

Nedvěd cítil, že mu běží vo hlavu, sebral šecku sílu, trh sebou, haž led za nim zapraskal, zařval bolestí, skokem se pustil k lesu, ale — bez vocasu, ten tám vostál zamrzlyj v rymíce. Vod tich čás nosí šichní nedvědí krátkyj vocas ha rymíků se bojí jako čertí kříže.

Náš nedvěd — chudák — celyj krvavyj chčasně doběh zase na Prantíčky, zalíz do boudy, zatarasil dveře, aby neřád liška k němu nemohla, humínil si, že huž do nejdelší smrti s tou slotou nebude nic mít, že jí nehuvěří, dyby mu slibovala hory doly ha s tou myšlenkou husnoul jako parez tvrdě.

III.

Žádnyj nedvěd nespí díl než do Hromic. I náš nedvěd po Hromicích se probudil, promnoul si voči, bolest huž mu vocepeníla, rána se zahojila, jenom nechčasnyj hlad ho znova začel trápit. Vyhrabal se tera z mechu, co na ňom ležíl, rozbourал boudu ha vylíz

z brlohu ven na čerstvý povětří. Venku huž se hezky voteplilo, na Prantičkách po slunci huž se černala zem ha vlhce voníla, les hučíl jako varhany ha v potůčkach pěnila se voda, haž koryta nestačila.

„Dej Pámbů chčasný dobrýtro! Už ste se vyspal kmotříčku?" vozválo se v tom z houští ha než se nedvěd vohlíd, liška tu ha v tlamě nese košíček šišek, pěkně na másle do červena vosmaženyjch. Voníly z daleka, rozínky se v nich černaly i cukrem buly posypaný, liška vytahovala jednu po druhý ha polýkala je jako mandle.

„Nechtíl byste teky jednu vokoštovat?" ptá se ha hned teky podává jednu nepovedenou nedvědovi.

Děti, hlad je zlá věc. Ten přemůže šecko. I hladovyj nedvěd zapomíl na šecku faleš, na šecku bolest ha zlost, popád šišku, slup jí jen se volíz ha povídá:

„Zatra, kmotřičko, ty sou! De pa ste je jenom vzela?"

„Á, božíčku zlatyj, tich můžete mít, co hrdlo ráčí. Cák nevíte, že je masopust? Šišek sou v každým stavení plný košinky. Ale nejlepší peče šenkýřka v parezovský hospůdce. Dnes je tám zrovna muzika, dybyste chtíli, mohli byste jít se mnou, pane, to bysme si dali! Najidli bysme se, napili ha eště se spolou

vytancovali, ale sama — víte bez chasníka — stydím se jít k muzice."

Nedvěd huž se tak snadno nedal svect. Zamračil se ha zabručíl: „dyž huž ste mě, kmotra, dvakrat huvedla do nechčestí, tak víc vám nevěřím. Eště dnes mi srbí řibet, co mi jich naložili pacholcí na zdanovský hrázi, muj vocas hnije něhde v bahně ve Vaňkouc rymíku, ha to šecko k vůli vám, tak se nedivte, že huž vám nic nevěřím."

„Eště tentokrát mi, kmotříčku, huvěřte," začla hned zas liška sladce šveholit, „chci vám to dnes šecko vynahradit, to se podivíte, co tám šecko najdeme, dyť tám včera zabíjeli prase, mají tám naděláno ítrnic ha jelit jako třísek —".

Liška huž díl ani mluvit nemušíla. Nedvěd, jak slyšel vo ítrnicích, začel se volizovat ha řek:

„Tak tera, kmotříčko, co sme si, vodpustme si. Eště jednou to s váma zkusím. Ale to vám povídám, esli to dopádne zase špatně, je mezi náma na věky věků konec."

„Dobře to, kmotříčku, dopádne, buďte bez starosti, jenom mě poslechnete. Já vás vobleču do panckyjch šatů ha sama pudu v bulskym kroji. Huvidíte, jak nám to bure slušít, hdehdo se bude za náma vobracet." Vyprala hned nedvědovi sváteční košili, naškrobila ha vypiglovala mu límeček hu krku i hu rukou,

přivázala mu pod krk červenou mašli, sama si vzela na krk čistyj vyjkladek s krajkama, rukávce, šerku, květovanyj fěrtuch, herbávnyj šátek ha hnala se s nedvědem k muzice. Měsíc stál zrovna v ouplňku. Svítil jasně jako rybí voko ha shlížel se ve vodach jako v zrcadle. Chčasně spolou minuli Lachce i Lavka, přišli v lukach k vobecnímu rymíku, dou huž po hrázi ha nedvěd furt jedním vokem šilhá delů do rymíka. Nedá mu to, aby se nevoptal:

„Kmotra, cák to plave v tom rymíce po dně?"

Liška se ani nevohlídne ha povídá:

„To je svítek z másla ha vajíc. Ten by bul, pane! Dybysme ho míli, na tom bysme si pochutnali. Na ten by se ňák pilo!"

„Ten by pravda bul!" Kyjbal hlavou nedvěd, zastavil se ha zabručíl: „Ale jak se k němu dostát? V tý mý parádě přece do vody nepolezu ha ty teky ne."

„To je snadlý," věděla liška hned radu, „vypijem spolou tu vodu; haž jí vypíjem, svítek tám bude na dně ležít jako na talíři". Strčila teky první čumáček do vody, ale voda z rymíka jí tuze nechutnala. Jenom tak pro meno si drobet lízla ha huž hekala: „Pámbůví, kmotříčku, já sem tak hušnarovaná, že huž dál nemůžu."

„Tak tera puste, dám se do toho sám," vodstrčil ji nedvěd, natáh vopatrně čenich, aby

se nepobryndal, ha chlemtal vodu, haž to žblunkalo.

Pil, pil, furt pil, ale z rymíka nic nehubyjvalo. Tepřiva íčko se všimla liška, že nedvěd nemá žádnyj vocas ha šecka voda že de proto z něho zadem ven ha rovnou zas zpátky do rymíka.

„Tak to dál nejde, to bysme nebuli do smrti hotovi. Kmotříčku, počkyjte drobet!" poroučela liška, skočila na Slančouc pole, natrhala lonský strniště, hudělá z něho pořádnyj vích, nedvěda zadu dobře hucpála, ha spokojeně řekla:

„Íčko, kmotříčku, píte!"

Nedvěd se dal do toho znova, pil, pil, funíl, zdychal, nafukoval se, rozkročoval, ale nepovolil, haž celyj vobecňák vypil. Vohlíží se po svítku, ale hde nic — tu nic, šudýž jenom samý kamení, sítí ha bláto.

„Kmotřičko, kam pa se podíl svítek?" rozkřík se zlostně na lišku, ale ta se nedala ha vodsekla mu:

„Eště se ptejte! Vypil ste ho, hani kousek ste mi nenechál."

„Já vo tom nevím."

„Jen se nepřetvářujte, podívejte se na sebe, jak ste po ňom stloust."

„Na mou duši, kmotřičko, nevím nic vo svítku. Dyť mám takovyj hlad, haž se mi po tý vodě špatně dělá."

„Nu hádat se tu spolou nebudem, proto sme sem nepřišli. Já vám ten svítek přeju vod srdce, jenom huž pote, hajť nezmeškáme, mi se zdá, že huž slyším hrát," vykročila liška, nedvěd se valil poslušně za ní ha jenom si bručíl: „to bych rád veděl, esli sem ten svítek přece vypil, nebo ne."

IV.

V parezovský hospůdce huž se vopravdu točili chlapcí s divčatama celyj večer, dyž se tam najednou přivalili nedvěd s liškou. Šenkovna bula malá, namlácená, haž pro šecky nestačila ha eště se sem valí cizí tanečnící. To ce ví, že šichní míli na ně zlost, koukali se na ně krz prsty, jak holt to byjvá, dyž přespolní přídou k muzice. Nedvěd se pustil s chutí do tance, protože bul dobryj tanečník. Humíl tancovat vod zemí i do kolečka, ale dnes mu to ňák nešlo. Bul těžkyj jako žok, břicho míl jako poruška, do každýho vrážel, hde komu člapal na nohy, potřeboval moc místa, šudýž překážel, haž se chlapcí huradili ha tomu cizímu párku vohlásili: „Abyste nemohli řect, že sme tu ňáký krobijání, tak vám necháme solo, abyste si dali. Ale potom mušíte přestát, protože muzika je náše."

„Tak tera jou," souhlasil nedvěd ha popád lišku k tanci. Ryjdoval s ní na levo, na právo,

točil se na šecky strany, hekal, funíl, bručil, potil se, ale liška se točila lehce jako břeteno ha zpívala si:

„Dostanu-li šišku,
hned poznáte lišku,
vytrhnu vích,
hudělám smích."

Šichní se dívali, poslouchali, divčata hned vytahovaly z kabes šišky ha za chvilku jich navázaly hodnyj huzel.

Ale liška se v tanci vobrátila k chlapcom ha zazpívala:

„Dáte-li mi masa,
zasmije se chasa,
vytrhnu vích,
hudělám smích."

Chasnící se teky nenecháli zahodit. Nosili hned ítrnice ha jelita, ale teky hned doráželi na lišku, aby přestála tancovat ha hudělala ten smích.

Ale liška si eště po třetí dala zahrát ha zazpívala:

„Můj tanečník to je chlapík,
dáte-li mi piva napít,
vytrhnu vích,
hudělám smích."

Natočili čerstva žbán piva, postavili ho na stůl k šiškam ha masu, ha liška, dyž to viděla, šikovně se v tanci přitískla k nedvědovi, shyjbla se ha vyškubla mu zadu slaměnyj vích.

To si můžete sami pomyslit, jaký boží dopuštění se íčko v hospodě strhlo. Voda vyrazila z nedvěda, jako dyž vytrhne čap v rymíku, stříkala na šecky strany, chlapcí s dívčatama nepostačili hutíkat dveřma, skákali s křikem i vokny ven, liška v tom rámusu hodila si rance šišek ha ítrnic na řibet, popádla žbán s pivem ha šups — huž bula venku ha hupalovala k lesu, jako dyž jí hlava hoří. Celyj vobecňák tek ve chvilčice hospůdkou, kruchtička s muzikantama plavala sem tám šenkovnou ha medvěd mokryj haž na kůži vyhrabal se na dvoreček poslední.

„Počkej, ty mrcho nedvědářská, ty si nám zkazil muziku," jak ho spatřili ha poznali, dali se chlapcí do křiku, popádli voklesky ha pustili se za milým nedvědem. Ten hutíkal, co moh, ale přece jich nahrabal nepočítanyjch, tak že cestou k domovu skákal vo třech ha jenom hekal bolestí: ovej! ovej! Ty mi dali! Ty mi dali!"

V.

(Konec vypravuje Alžběta Knopfová.)

Mezi tim si huž liška hu Lavek pochutnávala na ítrnicích ha jelitach, zajídala je šiškama, zapila pivem, takže ležíla napraná jako buben ha nemohla se ani hnout. Z daleka huž slyší hekat nedvěda ha myslí si: „počkej, íčko se

eště lacno svezu demů." Vyválela se drobet ve stoce plný červený slatiny, ha sotva se přivlík nedvěd drobet blíž, dala se do křiku, co jí hrdlo stačilo: „Muj Bože, pro pět ran! To je má poslední hodina! Dyby tu bul hu mně aspoň kmotříček, abych se s ním mohla rozloučit ha za šecko mu poděkovát."

Dobrák nedvěd slyší ten nářek ha pláč, zastaví se, poslouchá, zapomí na vlastní bolest ha hned volá:

„Kmotřičko, depa ste? Ste tu něhde?"

„Kmotříčku zlatyj, pro šecko na sjetě vás prosím, slitujte se nade mnou ha nevopouštějte mě, já se nemůžu ani hnout, vemte mě na řibet ha vodneste mě demů, k nám na Paseky, já vím, že je se mnou konec, ale mý děti vám vostanou do smrti vděčný," škemrala hned liška.

Vo třech přibelhal se k ní po hlase nedvěd ha povídá smutným hlasem:

„Kmotřičko, kmotřičko, mějte přece ňákyj rozum, dyť já sám sotva lezu."

„Kmotříčku, kmotříčku, vy aspoň lezete, ale já nechčasná sem samá krev, vod ran ha bití votekla sem jako sud, nenechávejte mě tu bídně zahynout ha vodneste mě aspoň na kráj do lesa," dala se liška do pláče.

„Tak huž mlčte ha vlezte si tám," zabručil nedvěd, protože bul měkkýho srce, nemoh slyšet plakat ha naříkat, vobzvlášť žencký

fňukání se mu vodjakživa nejvíc protivilo. Klek si hned na zem, liška dobrým jídlem ha pitím jako cijcha nacpaná vyškrabala se na řibet potlučenýmu ha hladovýmu kmotříčkovi ha hulebedila se tám jako doma.

Neďvěd s nákladem tepřiva pomálu ha bolestně se hrabal přes Lachce k lesu. Šecky kostě ho bolíly, v každým kloubku píchalo, zato lišce se sedílo v teplým kožichu jako v peří, pivo jí stouplo do hlavy, rozkurážila se ha začla najednou zase zpívat jako hu muziky:

„Bityj nebitýho veze,
sám sotva leze."

Nedvědovi eště hučílo v hlavě, vízdaly v huších voklesky ha kamení, ale přece zaslech písničku, zastavil se, aby popád dechu ha voptal se:

„Kmotřičko, vy si zpíváte?"

„Ha de pa zpívat, kmotříčku muj milyj, to já si tak naříkám, jenom nestujte ha pospěšte si, hnedle bude ráno, za Tranovem huž se jasní nebe."

„Á to jo!" kyjbl nedvěd spokojeně hlavou, ha znova vykročil.

Liška chvilku míla pokoj, ale dobrý bydlo jí píchalo ha spustila znova vesele:

„Bityj nebitýho nese,
sám sotva leze
hnedle budou v lese."

„Kmotřičko, cák si to zpíváte?" znova zastavil se nedvěd ha voptál se huž zlostně.

„Cák furt slyšíte, kmotříčku, nezdržujte se ha pospěšte, huž se bryjždí, co nevidět výde slunce, my sme eště v širyjch polích ha lukach, eště nás tu naposled něhdo chytí," lhala liška haž se jí vod huby kouřilo.

„Moh sem se přeslechnout," pomyslil si nedvěd, neříkal nic víc, ale humínil si dávat pozor. Belhal se dál, ba eště přidal do kroku, protože huž vopravdu se začlo rozednívat, nohy se pod ním třísly, hubou haž na zem padal, liška se mu zdála čím dál, tím těžší, těšil se, že huž to dlouho trvat nebude, protože les huž se před nima černal.

Ale lišce nedal randášek dobře dělat, nemohla mlčít ha po třetí si zazpívala na řibetě:

„Bityj nebitýho veze,
sám sotva leze,
nebityj se nese,
hnedle bude v lese."

„Ha ty jedna prachmilionská mrcho," pošetil se najednou nedvěd, přestál kmotřičce vykat ha poručil: „hned se mi šaruj se řibeta delů."

„Cák se stálo, kmotříčku, copa?" lekla se íčko liška, poznala, že je zle, zapírat že je marno, proto hned vobrátila: „dyť já si zpívám k vůli vám, aby se vám lehčej šlo."

„Tak ty nestydo nestydatá eště ke všemu budeš lhát?" postavil se nedvěd najednou na zadní nohy, ha liška svalila se se řibeta delů jako klubko, ha tu teprv vidí kmotříček, že je zdráva jako rys, po krvi nihdež ani památky, nihdež ani chloupku zkřivenýho, ha tu se nedivte, že se zlostí necítil. Skočil po lišce, dal jí s každý strany pár facek ha povidá: „Ty potvornice falešná, kliď se mi z vočí i cesty. Do mý nejdelší smrti tě nechci vidět, ani vo tobě slyšet. Co já sem k vůli ní zkusil, ha vona — falešnice -- eště ke všemu se mi bude vysmívat."

Ale ten konec už si bručil sám pro sebe cestou na Prantíčky. Liška čerstva sebrala si po zemi vytlučený zuby, ha s hlavou voteklou jako vědro s bídou dovlíkla se na Paseku.

Vod tich čás přestál nedvěd s liškou kamerádit, hněvají se spolu na krev ha hněvát nepřestanou, dokajď na tom sjetě živi budou.

VI.

(Jiný konec. Vypravuje Jakub Konopík.)

Dyž si liška tak tuze naříkala, bulo jí nedvědovi líto, vzel jí na řibet ha pustil se s ní vod Lavek Soutkama rovnou k lesu.

Dyž přišli do Soutek, huž se dělál hezky den ha nedvěd vidí jak tám stojí mlnář ha

pere se s hadem jako provaz dlouhým; drží se spolou v křížku, íčko se svalili, ha kotálí se po zemi, chvilku je nahoře mlnář, chvilku zase had. Stroužek v tom spatřil nedvěda ha hned se dal do křiku: „Pomoc, sousede, pomoc!"

Had teky hned povolil ha křičí: „Mně mušíš, bratře, pomozt ha ne člověku."

„Tak mi napřed pěkně povězte, co spolou máte," začne je vyslyjchat nedvěd.

„V Potřekově mají masopust ha já bul hu Katliců hu muziky," začel povídat Stroužek, „před chvilkou du demů, přídu haž sem k tudletomu kamenu ha najednou slyším pod kamenem pláč ha lidskyj nářek: Smiluj se nade mnou ha vodval mi ten kámen! Myslil sem nic jináč, než ňakyj člověk že leží v díře pod kamenem. Každyj na mým místě bul by tak jednal jako já, nic sem se neptál, na nic zlýho nepomyslil, ale popád sem kámen, vodvalil sem ho ha huž sem veděl, že je zle. Z díry pod kamenem vyrazil na mě had ha chce mě sežrát. Pomoz mi, sousede, ha já se tě dobře vodměním."

„Íčko mluv ty," vobrátil se nedvěd na hada.

„Já sem huž půl roku nemíl v hubě ani sousta, dyž sem spal, zavalil mi něhdo díru kamenem, abych se nemoh dostát ven. Íčko k jaru mě probudilo slunce, chci se podívat ven, ha nemůžu, proto sem plakal ha volál

aby mi rozumíli, lidskou řečí. Stroužek kámen vodvalil ha já ho muším sežrát, protože mám hlad, než bych chytil něco jinýho, zmrz bych ha víc se neprobudil."

„Jo, vás je těžko rozsoudit," povzdychl si nedvěd, „na vás já sem hloupyj, ale víte co, na řibetě mi sedí liška, ta je chytrá, ta vás jistě rozsoudí. Liško, slyšelas to?"

„Slyšela," povídá liška, „snadlo je rozsoudím, ale zadarmo ne."

„Cák tera chceš vod nás?" optáli se najednou mlnář i had.

„Ty, Stroužku, mušíš mi dát šest slepic, ha ty, hade, svou kůži."

„Dáme," slíbili voba ha rádi.

„Abych vás mohla rozsoudit, muším napřed vidět jak to vod začátku bulo. Tak ty, hade, vlez do díry ha plač," had hned poslech a vjel do díry jen to šustlo.

„Ha ty, Stroužku," poroučí dál liška, „přival kámen zpátky do jeho lože na vlas tak, jak ležíl před tím." Mlnář vopřil se vo kámen, zvih ho a svalil na díru s hadem.

„Tak, dobře," pochválila ho liška, „ičko si jednou pro dycky pamatuj, že nemáš hasit, co tě nepálí, ha běž demů připravit mi ty slepice, já si k večeru pro ně přídu."

Mlnář se zaradoval, had v díře křípal zlostí zuby, nedvěd se divil, jak je kmotřička chytrá, ha liška se smíla ha dělala si zuby na slepice.

„Kmotřičko, vet, teky mi ňákou dáš, dyž sem tě k nim pomoh," loudil na ni nedvěd.

„To víš, že dám, jenom mě dones demů ha na večer čekej na mě za mlyjnem," slibovala liška ha nedvěd jí za to vodnes haž do škály na Pasece.

Mlnář Stroužek přiběh demů k ránu celyj řičnyj.

„Cák se tě stálo? Honí tě něhdo?" ptála se ho hned mlnářka, dyž ho viděla celýho vydyjřenýho ha vyjevenýho.

„Haž tě to povím, vlasy na hlavě tě budou stávat, huvař mi hned drobet heřmánku, abych se z toho leknutí zpamatoval." Žena pro jistotu přidala do hrnečku i devětsil ha bezovyj květ, mlnář pil ten lík ha při tom vypravoval, až mlnářce voči z důlků lízly.

„Míl si chčestí," povídá, „že to tak skončilo," ha voddychla si, „málo scházelo, ha moh si byjt nebožtíkem, ale nebuj blázen, načpa dávat lišce tůlik slepic, slepice sou mý, já jí je neslíbila ha teky jí je nedám."

„Mohla by se nám mstit ha pochytat nám jich eště víc, sme tu na samotě, mušíme s ní vyjít po dobrým," rozvažoval mlnář.

„Tak víš co, veděla si rady hned mlnářka, „až si liška příde pro slepice, zabij ji ha nech si hudělát z ní pořádnou čepici, máš huž beztoho chatrnou."

Mlnář neřek ani ano, ani ne, celyj den chodíl jako votrávenyj, k večeru huž viděl lišku vobcházet mlyjn ha tu se rozhod. Šel jí naproti jakoby nic ha zval jí:

„Tak jen poť, poť, huž na tebe čekám."

„De pa máš slepice?" vopatrně se ptála hned liška.

„Tudle je mám šecky připravený pod poklopem, aby se nerozlítaly, můžeš si je spočtát" — ha zvíh prkno vod žumpy. Jak se liška nahnoula nad žumpu, mlnář vodzadu jí kop haž tám slítla po hlavě, pustil na ni eště prkno ha šel spokojeně večeřet.

Za mlyjnem v houští čekál nedvěd na lišku. Čeká hodinu, dvě, ve vsi huž vodtroubili devátou, ha liška pořád nic.

„Esli pa mě zase nepodvedla," myslí si nedvěd, de blíž ke mlyjnu ha vopatrně volá:

„Kmotřičko! Kmotřičko! Si tu něhde?"

„Sem, znejmilejší kmotříčku, sem, spádla sem i se slepicema do žumpy, prosím tě, vytáhni mě, já tě dám třebas šecky."

Nedvěd hned běžíl po hlase, sed si na kráj žumpy, vodklidil prkno ha začne naříkat:

„Kmotřičko, kmotřičko, my máme spolou samý nechčestí, já by tě rád vytáh, jenom mi poraď jak."

„Lehni si na břicho ha podej mi přední nohy, já tě podám napřed slepice ha naposled se jich chytím sama."

„A to jo, to áno, tak to pude," liboval si nedvěd, leh si na samyj krajíček, strčil vobě přední packy delů, liška se jích chytila, vyskočila, ale pod nedvědem hutrhlo se kus zemí, zavrávoral ha po hlavě jak dlouhyj tak širokyj svalil se sám do žumpy. Liška se vo kmotříčka víc nestarala ha hupalovala k lesu.

Ráno příde mlnář s bídlema k žumpě, aby hutlouk lišku. Podívá se delů ha div leknutím nevomdlíl. Von se tám hrabe ha bručí místo lišky — nedvěd.

To bula tepřiva trefa. Běžíl pro sekýru hlavatku, naměřil si ha zabil nedvěda jednou ranou. Vytáh ho ze žumpy, maso z něho snid, kůži si dal vydělat, míl z ní nejenom čepici, ale i kožich ha vobojí — esli to neroztrhal — tak eště dnes nosí.

VO HLOUPÝM HONZOVI SÍLÁKOVI.

(Vyprávěla Rosalie Volfíková (u Malíčků), 24 roky stará, z Nového Postřekova č. 17.)

Vo hloupým Honzovi bysme mohli povídat pohádky vod večera haž do rána, tůlik je jich ale mi se nejlepší líbí, jak bul Honza silnyj, ha tu vám tera povím.

I. JAK SE HONZA NARODIL HA VYROST.

V jedný vsi hu nás před moc ha moc lety vostávali v malý chaloupce táta s mámou. Táta bul děláčem v lese, máma doma spravovala kozu, chodila do lesa na trávu, v lítě jí sušila, nosila tátovi jist ha vedlo se jim dobře. Tátu jenom mrzílo, že nemá žádnýho potomka, žádnýho chlapečka, keryj by s nim běhal, povídal ha jednou, haž by vyrost ha táta s mámou sestarali, teky je zastál ha k smrti dochovál. Proto se jednou zvih, žádnýmu nic neřek ha šel na pouť k Dobrý Vodě v Hoře hu Draženova ha tám tůze prosil Panynku Marji na voltáři, aby jim poslala ňákýho synáčka. Dyž se tak modlil ha na voltář se díval, zdálo se

mu, že Panynka Marjá se na něho husmíla ha přikyjvla. Napil se tám eště ve sturánce dobrý vody ha celyj potěšenyj se vrátil demů.

Ha vopravdu, neminoul eště ani rok ha narodil se jim pěknyj chlapeček, zdravyj ha silnyj, div že ho povíján v poruštice hudržil.

„Ten se muší po mně menovat Honza," poroučel si vo křtinach na faře celyj chčasnyj táta, dal panu páteru dvacetník, aby mu ho tak vokřtil, ačkoli se slušilo, aby se menoval po kmotru Matij, vrátil se demů ha kury chodil na nic jinčího nemyslil, než na milýho Honzu.

Ha to chčestí bulo jeho nechčestí.

Dyž na zimu děláčí v lese poráželi paseku, nedal pozor, myslil na Honzu ha ne na smrčinu, vomeškal se drobet ha smrčina, jak padala, švíkla ho peručinou ha zabila ho na dosmrti.

Íčko bulo pravda zle. Máma trhala si vlasy z hlavy, křičila ha naříkala: „Cák mi si tu s Honzou sami spolou počnem? Do pa se bure vo nás starat? Do pa mi pomůže toho sirotečka vychovát?" až jí bulo šechnim lidem vo funuse líto. Těšili ji, aby neplakala, že jí, co můžou, pomůžou, teky myslivec slíbil, dyž se její muž zabil v lese, že jí nevopustí, že bude smít dál chodit do lesa na dříví ha na trávu, ha tak se vrátila s funusu tůze potěšená demů.

Tám míla vod tý chvíli jedinou radost — chlapečka Honzu. Nemohlą se vod něho ani vodtrhnout, protože huž žádný jiný děti ne-

míla, všudýš ho nosila, ha dyž se nahučil běhat, všudýž ho vodila sebou, dávala mu sama pít až do šesti let.

Dyž bul šestiletyj, šel s mámou jednou do lesa. Máma tam chtíla vykopát soušku ha ne ha ne ji zmoct. Tu z ničehož nic vyskočí Honza ha vykříkne:

„Puste mě mámo," vodstrčí ji na stranu, popádne souš ha vytrhne jí ze zemí i s kořenama, ha hned za ní druhou ha třetí.

„Dost, Honzo, dost, dyť bys vytrhal celyj les," křičí máma strachy, protože se k tomu zrovna nachomyjt myslivec. Ten se díval na Honzu s vorevřenou hubou ha povídá:

„Mortete, Honzo, cák chceš pobrát celyj les? Ja pa to vodneseš?"

„Jak naložím, tak ponesu," usmál se Honza, „jenom mi to pomozte zvíhnout."

Sám si hned hodil přes ramenu jednu souš, máma s myslivcem naložili mu druhý dvě ha třísli se strachem, jak to dopádne. Dopádlo to dobře. Honza hupaloval s nákladem jako by nes tři stébla slámy ha ne souše jako noha tlustý.

Mámě se to líbilo ha tak ho kojila novyjch šest let, haž vod toho seslábla ha hustarala se, takže bula jako věchýtek celá ve dva konce.

Za to Honza, dyž čítal dvanáct let, míl takovou sílu, že se ničeho na sjetě nebál ha dyž

za něco vzel, tak ať to šlo po dobrým nebo po zlým, povolit to mušílo.

„Mámo, vy ste mě živila dost dlouho," povídal jednou mámě, „íčko začnu já živit vás" ha šel do lesa dělat dříví jako nebožtík táta. Myslivec takovýho siláka vzel rád do prácí ha poslal ho mezi druhý do myti kácet smrčiny. Ale pro Honzu nebula žádná sekyra dost vostrá, žádná palice dost těžká, žádný klín dost tvrdý, žádná pila dost velká, za chvíli to šecko rozlámal, pomlátil haž se roznevál ha začel trhat smrčiny holýma rukama ven ze zemí i s parezama a kořenama. Žádnyj mu nemoh postačit, šecky by bul strhál, děláčí se na milýho Honzu roznevali, nechtíli s ním dělát, protože Honza bul by s hračkou zastál sám práci, kerá bula pro šecky na celyj rok. Myslivec neveděl si co počít, roznevál se teky ha vyhnal Honzu z lesa ha víc ho na práci nepřím.

II. JAK HONZA PRODÁVAL.

Tenkrát hu nás jiná práce nebula, než v lese; tak hdyž Honzu z lesa vyhnáli, nemoh se jinde chytit. Máma sama huž někam nemohla, proto se k ním pomálu stěhovala bída. Aby hladem nehumříli, mušili prodávat, co bulo. Máma míla na chčestí v truhle plátno, jak na ně v zimě napřídla, tak vytáhne jednu štoučku ha povídá Honzovi:

„Honzo, skočíš do města, vemeš sebou tudle plátno ha prodáš je tám, abysme míli aspoň na sůl."

„Hned mámo," přikyjb Honza, nebo poslušnyj von bul dost ha dost. Popád plátno ha huž sypal k městu.

Sluníčko svítilo ha řílo, teplo bulo jako v peci, vodnikád ani větříčku nezafoukalo, Honza se potil, haž by moh košili na těle ždímat ha tu najednou příde na cestě k stromu, na kerým se třís každičkyj lupínek.

„Óvej, chudáčku strome, tobě je asi zima, vet?" politoval Honza strom, keryj neznál. Bula to — víme — vosyka, kerá roste jenom hu cest, v lese ji Honza jaktěživ neviděl. Vosyka se třísla dál, Honza huž míl lítostí plný voči, řek: „jiná pomoc není, dyž nemáš sama teplý šaty, muším tě voblíct," vzel tu štoučku plátna, vobalil ji vokolo vosyky ha šel spokojem demů.

Máma se divila, že se tak brzy vrátil ha hned se ptála:

„Honzo, vodbyl si dobře plátno?"

„Dobře, mámo!"

„Tak de pa máš peníze?"

Íčko tepřive si Honza vzpomíl, že potřebujou peníze, ha lek se, že je nenese. Máma hned začla naříkat:

„Marneči, Honzo, ja pa budem živi? Aspoň pověz komu si plátno prodal?"

„Vosyce," přiznal se Honza.

„Ha nezaplatila tě?"

„Nezaplatila, já na to nezpomíl, ale esli chcete, pudu se jí zeptát, dy mi zaplatí."

Dyž řek Honza, že prodal plátno „vosyce", pomyslila si máma: „to se tak menuje asi ve městě ňáká židovka," na strom vosyku ani nezpomíla, ha řekla: „Sváně tam běžít nemušíš, ale já zijtra svrtím, vodneseš celý vrcení do města, zajdeš k tý vosyce ha voptáš se jí, jak to myslí s placením.

Koza moc nedojila, rouda másla nebula velká, Honza ji druhyj den snadlo strčil do kabzy, hupaloval zase k městu ha hned pod lesem přiběh k vosyce. To ce ví, že plátno na vosyce dlouho nevostálo. Šel cestou ňákyj vandrovník, plátno stáh ha dyž Honza přišel, holá vosyka se třísla zas.

„Aha, huž se třeseš zas, máš strach dyž mě vidíš," povídá Honza, „hned mluv, dy mi zaplatíš plátno, máma to chce vědět."

Zafoukal větříček, vosyka se zaklátila, kotvě v ní zavrzaly, ha jak to v koruně dělalo: „vrzy — vrzy," rozumíl Honza „brzy — brzy" — ha šel spokojeně dál. Pěšinka vyběhla z lesa do luk, potom do polí ha Honza vidí, že je celá suchem kříž na kříž rozpukaná ha rozpraskaná.

„Chudinko!" vykřik Honza ha v tu chvíli si zpomíl na mámu, jak teky mívá paty roz-

praskaný, haž se v nich živý maso červená, jak si je maže čerstvým máslem ha jak si libuje, že to chladí ha hojí. Zastavil se, rozmyjšlel, díval se na ty hluboký rány ha povídá pěšince: „bolí tě pukliny, veť? Ale počkej —!" šáh do kabzy, vytáh roudičku másla, klek si na zem ha zamazával v ní trhliny.

V tom de vokolo divče jako lusk, dívá se na Honzu, kroutí hlavou ha ptá se kurážně:

„Chlapče, cák to děláš?"

„Dyť vidíš, hojím pěšinku, aby jí ty pukliny tak nebolily" povídá Honza ha při tom ani voči vod práci nevodtrh.

„Ty mušíš byjt ňákyj dobráček, tebe bych si hned vzela za muže," zasmílo se divče.

„To mušíš řect náší mámě ha ne mně," poradil jí eště Honza, ha protože zrovna domazal poslední kousek másla, zvíh se, vo milou divči se víc nestaral ha rázoval k domovu. Divče se za nim eště chvilku dívala, kerým směrem de ha potom teky šla po svyjch.

Doma máma jak spatřila Honzu, hned se sháněla po penězích: „Neseš peníze?"

„Nenesu" vodpovídá Honza, „říkal sem vosyce, ale vona zrovna nemá, ale řekla, že zaplatí brzy."

„Tak je dobře, jen dyž zaplatí; kolipa si dostal za máslo?"

Honza zčervenal, chvilku vokouněl, ale potom vyrukoval s pravdou ven: „Nehněvejte se, mámo zlatá, ale já sem šel po rozpukaný cestě, míla eště věčí pukliny, než míváte vy na patach, ty jí tuze bolíly ha já sem jí na ně šecko máslo vymazal."

Máma neveděla, má se hněvat, má se smát, má Honzovi natlouct, nebo co si má s ním počít. V celým stavení huž nebulo ani prášku soli, dojídali poslední bochník chleba, zijtra nebo pozijtří nejdíl muší zadělávat na novyj, chleb bez soli, to je jako sturánka bez vody, tak vzela tři vejce, to jediný, co eště v chalupě míla, dala je znova Honzovi ha povídá: „tu máš, dej pozor, nerozbíj je, přines mi za ně vod kupečka sůl, muším pect chleb ha nemám, čim ho vosolit."

Honza hned vzel vejce, vopatroval je jako drahou mast ha šel do vsi. Ke kupečkovi nebulo daleko, sotva hušel půl cesty, vidí na kamenu sedít babičku ha plakat.

„Cák se vám stálo, babičko? Proč pa pla- čete?" zastavil se hu ní hned Honza.

„Můj zlatyj chlapče," začne nařikat stará babička, „ja pa nemám plakat, dyž mám hlad ha nemám co do huby dát."

„Pro tuto neplačte," šáh do kabzy hned Honza, „tu máte tři vejce, huvařte si je ha zažeňte hlad."

„Zaplať tě to Pámbů," zaradovala se babička, s vajíčkama ve fěrtuchu hupalovala pryč ha Honza se teky klátil celyj smutnyj k domovu s jednou kabzou práznou ha druhou vysypanou.

Máma zrovna zadělávala v díži kvas na chleb, ruce míla eště plný těsta, poznala Honzu po kroku ha hned se ptala:

„Ty si tu ňák brzy, neseš sůl?"

„Nenesu," přiznal se hned ve dveřích Honza.

„Neseš tera peníze?"

„Nenesu."

„Neseš aspoň vejce?"

„Nenesu."

„Cák si s nima dělál?"

„Dal sem je hladoví babice ha vona řekla, že mi je zaplatí Pámbů."

„Honzo, Honzo," začla naříkat máma, „ty si vopravduckyj hloupyj Honza, s tebou není prachnicoucí nic. Škoda táty! Ten by tě bul přece zmoh ha vychovál, ale já sem na tebe slabá, já nevím, co si s tebou počít, já nechčasná máma, nikam huž nemůžu, šecko abych sama vobstarala, volítala, na tebe se v ničom nemůžu spolehnout," roznaříkala se, rozplakala se, rozplakala ha hned teky rozstunala. Hudělalo se jí špatně, rozbolíla jí hlava, jak to hu ženských byjvá, ha chtij nechtij mušíla si lehnout do lože.

III. JAK HONZA PEK CHLEB.

Honza šecko snes, šecko na sjetě moh vidět, jenom plakat mámu ne. Bul celyj nechčasnyj, dyž slyšíl mámu naříkat na loži: „Cák já smutná si íčko počnu? Chleb máme v díži ha do pa nám ho jenom hupeče?"

„Pro tuto, mámo, neplačte," povídá hned kurážně Honza, „jenom mi řekněte co ha jak ha já sám hupeču chleb, že se podívíte."

Dyž jiná pomoc nebula, tak máma na loži poroučela, jak má Honza chleb přičinit, nechat skynout, na bochníky vykolatit, pec rozpálit ha sadit. Dokud míla Honzu na vočích šlo to dobře, ale potom, dyž se Honza voháněl hu pecí, neviděla na něho ha jenom mu řekla:

„Honzo pamatuj si, že mušíš napřed vyhrnout pec ha potom sadit chleb, nespleteš to?"

„Jenom bujte bez starosti, mámo, ha vodpočněte si huž, hajť dlouho nestůněte," sliboval Honza ha máma vopravdu spokojeně husnoula.

„Napřed saď a potom vyhrň," vopakoval si Honza, běžíl se podívat k peci, bula huž celá žížnivá, haž bílá, popád lopatu, sázel do pecí bochník po bochníku, haž bul hotov, chytil řeblo ha vyhrnoul to šecko řeblem ven. To ce ví, že bochníky nebuly eště pečený, slepily se mu dohromady, popel ha voharky nalepily

se na těsto, ani to nevypadalo jako boží dar, Honza nevěděl, co si počít, běží do sencí k mámě ha křičí, co má síly: „Mámo, mně se to ňák maže."

„Ja pa si to hudělal," lekla se hned máma.

„Jak ste povídala: sadil sem a íčko vyhrnuju."

„Nechčasnej chlapče, to si nemíl. Míl si napřed vyhrnout ha potom sadit," naříkala máma. Honza se hned na patě vobrátil, šel ha sadil to šecko eště jednou do pecí.

„Íčko to bure dobře," poliboval si, dyž bul s tou páravou prácí hotov.

Chleb se pravda hupek, ale jakyj! Samyj popel, samyj uhlík ha voharek, samá kůra ha přísada, chroupal ha vrzal v zubech, ale Honzovi chutnal, protože bul v jidle pořadovnyj ha nevybíral si. Hůř bulo s mámou, ta ho nemohla vzít ani do huby, protože huž bula kolozubá ha v žaludku huž teky nemíla vostryj kámen, keryj šecko stráví. Tak holt trpíla, co jinýho teky mohla dělat?

IV. J A K H O N Z A V R T Í L.

Koza v mařtálce bečíla hlady, tak máma druhyj den mušíla z lože ven, popádnout srp, brousek, kůš ha letit do myti pro kousek trávy.

Než vorešla, přinesla eště korbel, nalila do něho smetanu, strčíla tám motvici, hudělá s ní

v korbeli tři kříže, aby tám bulo sporo jako Pána Krista slovo, zadělala jí vrcholíkem, nasadila tvořítko ha řekla Honzovi:

„Honzo, to tě povídám, než se vrátím, ajť máš svrceno, burem mít k vobědu pormáslí s brambůrama. To víš, jak jednou začneš vrtít, že se nesmíš vod toho hnout, dokajď se na tvořítku neburou dělat krupičky."

„Bujte mámo bez starosti," sliboval Honza hory doly, tak máma postavila Honzu k belíku ha vopravdu bez starosti vorešla.

Honza popád motvici ha tlouk s ní v máselnici haž se stavení třislo. Smetana se pěnila, tříkala vokolo tvořítka, šumíla, ne ha ne se srazit. S Honzy huž se lil pot potůčkem, jakoby parezy kálal, čím dál, tim míl věčí žížeň i chuť na pormáslí, pít se mu chtílo, tancoval vokolo korbele, ale šecko marný, huž míl v hubě sucho jako v peci, pysky vokoralý, jazyk scvrklyj jako suchou švesku, podíval se voknem ven, viděl tám sturánku ha z ní jak hrčí vodička čistá jako křišťál. Díl se nehudržíl. „Dyž se vod korbele nesmím hnout, vemu ho sebou," napádla mu chčasná myšlenka, vzel voprato, přivázal si korbel na řibet ha běžíl se napit. Hu sturánky si klek, nahnoul se nad ní — ha tu máš! Šecka smetana s korbele huž se valí Honzovi přes hlavu rovnou do sturánky ha v tom tu máma s košíkem trávy z lesa. Vidí, co se stálo a to ce ví, že

Honzu nepochválila. Chytila v tý zlosti voklestek ha — šoust, šoust — několikrát Honzu přetáhla jak byl vohnutyj zrovna přes zadek.

Ale dyž jí přešla zlost, sedla si na práh, dala se do pláče ha povídá:

„Honzo, tuto není žádný. Já huž sem staryj mrzák, nestačím na šecko, ty si takový nemehlo budiž k něčemu, ani svrtít nedovedeš, ani vyprat, ani huvařit, eště by nás ke vší bídě naposled žraly vši. Honzo, ty se mušíš voženit ha přivect do stavení mladou ženskou, jináč bure zle!"

Honza se tý řeči napřed lek víc než vyjprasku, potom se zamyslil ha jako poslušnyj syn řek: „Dyž muším, tak se vožením, ale mušíte mi najít sama nevěstu, já za děvčatama běhat nebudu."

„Tu tě snadlo najdu," slíbila máma, protože huž míla jednu šikovnou divči vyhlídnutou ha jenom zbyjvalo s ní promluvit.

V. HONZA NA NÁMLUVÁCH.

Brzy na to šla máma na tranovckou pouť ha vrátila se demů celá chčasná, ačkoli se belhala, chudák, vo hůlce.

„Honzo," povídá hned za tepla, „znáš z Houvězda Bouďákouc Manku?"

„Neznám, jaktěživ sem jí neviděl," zabručíl Honza.

„I mlč, ty jeden nedvěde hloupyj, ja pa ji neznáš? Dyť je to ta divče, co tě potkála zrovna dyž si mazal máslem rozpukanou pěšinku, jen se pamatuj."

„Tu pravda znám," husmál se Honza vesele, „ale ja pa vy jí znáte?"

„Smluvily sme se spolou vo pouti před kostelem. Ja pa se tě líbí? Nechtíl bys si ji vzít? Je to divče kurážná."

„Ta by se mi tuze líbila, tu bych si hned vzel za ženu, ale mušíte jí to řect sama, já bych jí to nemoh řect ani za celyj svět."

„Tak je ruka v rukávu, v neděli tám mají posvícení ha máme na ně spolou k Bouďákom přijít ha domluvit se, tak se na to jak se patří připrav."

Tyjden hutek Honzovi jako nic ha v neděli ráno huž ho šturmovala máma s lože, sotva se hudělál den. Mušíl se čistě humyjt ha převlíct, i kytku mu dala za klobuk, tak že bul z něho chlapík zrovna k pomilování.

Cestou mu dávala máma eště poslední rady, co ha jak má mluvit ha dělat, aby se nevěstě i jejím rodičom líbil, aby se mu tam nesmíli, dyby něco hloupýho vyved. Veděla, že je velkyj jedlík, ha proto huž před samým Houvězdem eště se zastavila ha řekla:

„Honzo, pamatuj, že burem za stolem hu cizijch lidí, kroť se, ha nejez jako bez dna; haž tě pod stolem šťouchnu, polož pěkně žíci,

hutři hubu ha řekni: „Zaplať Pámbů, dobrý to bulo, ale huž mám dost."

Bulo šecko dobře. Honza si pěkně pamatoval, co ha jak mu máma řekla, míl se k nevěstě, šel s ní do kostela na velkou, dyž se vrátili ha sedali huž ke stolu, eště si zpoměl, co mu máma přikazovala, že nemá jist jako bez dna. Pomodlili se ha pustili s chutí do jidla. Přišla na stůl nejdřiv polivka, to ce ví, že dobrá, ze slepicí ha nudliček. Šechnim jela, jen se volizovali ha žádnyj si nevšim, že pod stolem šmyjdí pes ha číhá, esli něco nespadne pod stůl, šoust von se Honzovi vo nohu, ten myslil, že ho štouchla máma, položil hned žíci, hutříl hubu ha povídá smutně: „Dobrý to bulo, zaplať Pámbů, huž mám dost."

„To by bulo brzy," zasmíla se nevěsta.

„Cák tě to nechutná?" lekla se její máma.

„Jen jez Honzo, jez!" nutil ho její táta, nutila i vlastní Honzovo máma, nutili šichní, ale Honza sedíl jako špalek, břicho mu hladem kručílo, mračil se, ale víc do huby nevzel ani hovězí maso s křenem, ani ítrnice ha jelita, ba ani koláče nekoštoval, mohli nutit jak chtíli.

Manka nevěsta křižovala se v duchu celá říšná ha myslila si: „Pane, ten je mlsnyj, jak pa bych s nim bula živa, sedí, nemluví, jenom se mračí ha nafukuje haž strach de z něho, toho já si rači nevemu."

To Honza sedíl jako kakabus, protože míl čím dál věčí hlad, v břiše mu bručílo, jako by se tám proháněly kočáry, rád by bul se psem v koutku kosti hryzal ha za tim je po jidle, šichní huž stávají vod stolu, brady se jim mastnotou svítí, sou spocený ha červený, jenom Honza je bledyj jako smrt, slabyj jako moucha, špatně se mu dělá ha má jít — tancovat!

„Íčko pudem do hospody k muzice," povídal Bouďák, dyž bulo po jidle, žencký huklízely se stolu ha venku huž se šíralo.

„Drobet se hyjbat, nehuškodí po tak dobrým vobědě," šichní souhlasili, jenom Honza se naklonil k mámě ha šeptál jí:

„Mámo, já do hospody nepuru."

„Proč pa ne?" podivila se máma.

„Protože mám hlad," zlostně povídal Honza.

„Mlč, chlapše, mlč, hajť tě neslyší, bula by to hamba hamboucí, počkej haž doma, tám tě něco k jidlu seženu," krotila ho máma, ale marně, Honza se nedal vodbyjt ha ved si v jednom kuse: „Já mám hlad! Já mám hlad!"

Máma huž neveděla, co si s Honzou počít. Ale protože nevěsta bula všímačná ženská, viděla, že se máma s Honzou vadí, tak šla ha voptála se: „Stalo se vám něco?"

„A ba ne," husmíla se máma, „ten můj Honza, to je zatrapenyj chlapec. Dyž bulo na stole jidla, haž se stůl prohyjbal, díval se jenom na tebe, ha nemoh radostí ani do huby dát,

Íčko, dyž si vorešla, popád ho hlad ha chce se mu jist, jenom to, prosím tě, žádnýmu neříkej, cák by si vo nás pomyslili," prosila máma.

Nevěsta veděla hned pomoc. „Zpátky jidlo pravda nosit nemůžu, šichní by se toho všimli, ale támdle na pecí stojí připravený snídaní, hrnec polívky z koťátek*), vostrá ha dobrá, hajť jí Honza vypíje, já se pudu voblíct k muzice, vy pote se mnou, ha přineseme mu sem eště ňakyj koláč."

Honza, jak to slyšel, šup na pec, ha po tmě pustil se do jídla.

Za chvíli vrátila se máma s Mankou, se světlem ha s koláčema. Honza sedíl na peci ha pomlaskával.

„Tak ja pa si si pochutnal?" ptá se máma,

„Dobrý to bulo," volíz se Honza.

„Sníd's to šecko?"

„Ne, jenom štyry, patá mi hutekla."

Íčko teprva se vobě vohlídli po Honzovi ha div leknutím nezdřevěníly. Honza míl eště hubu ha bradu i ruce samou krev. Na peci míla pelech kočka s koťátky. Honza sníd šecky koťátka jenom stará se mu vydrapala ha hutekla.

Tuto vidět nevěsta, dala se do breku, že si Honzu neveme ha neveme, mohli na ni po dobrým, po zlým, nic nebulo platný, bulo po námluvach ha máma smutná vracela se s Honzou demů.

*) Polívka z koťátek t. j. polévka zalitá kyselým mlékem na vločky nerozkvidlaným.

VI. HONZA DE HLEDAT ROZUM.

Máma doma naříkala, kury chodila. „Ta hamba, ta hamba," vzdychala, „dyť ty se doma nevoženíš, tuto se rozkříkne po celým vokůlku, divčata si to poví ha žádná tě nebude chtit."

Napřed naříkala, ale potom, dyž Honza ze všeho si nic nedělal, rozhněvala se do vopravdy ha vykříkla: „Di mi někam s vočí, hajť tě víc nevidím. Platnyj mi nejsi nic, pro hambu tu vostát nemůžeš, já buru snáž živa bez tebe, než s tebou, di někam mezi lidi hledat rozum, já sem na tebe slabá ha hloupá."

Honza nevodmlouval, huznával, že má máma pravdu, zvíh se tera, rozloučil se s mámou po dobrým ha časně ráno, eště za tmy pustil se do sjeta.

„Spíš se nevrátím, haž ten rozum něhde najdu" humiňoval si svatosvatě cestou. V lese bula tmoucí tma, ale jak z něho vyběh huž se hezky brýjdilo ha najednou slyší nad sebou šeptat: „Synáčku, kam pa tak záhy deš?" Podívá se nahoru ha vidí nad sebou starou známou-vosyku.

„Du do sjeta hledat rozum, máma mě vyhnála," povídá smutně Honza ha míl lítostí plný voči.

„A chudáčku, to tě muším zaplatit plátno," politovala ho vosyka, spustila čerstva jednu

kotev k zemi ha poroučí: „huřízni si hůlku, bude tě dobrá, huvidíš!"

„Pravda," myslí si Honza. „hůlku na cestu potřebuju," vytáh kudličku, huříz kotev ha hudělál si z ní šikovnou hůlku do ruky.

Hned se mu šlo veselejš, jako by huž nebul sám. Sešel s cesty ha pustil se po známý pěšince k městu. Pěšinka bula pěkná, hladká, jako herbávná, ha ledva na ní vkročil, hned se vozvála:

„Synáčku, kam pa deš?"

„Do sjeta hledat rozum, máma mě vyhnála," zase smutně povídá Honza.

„Tak jen di, chudáčku; za to, žes mě zahojil, řeknu mým sestram ha my tě povedem, abysi nezabloudil," povídá pěšinka ha Honza si hned radostí poskočil.

Šlo se mu tuze dobře, de ha de, haž potká starou babičku. Ta se huž z daleka na něho husmívala ha volála:

„Synáčku, kam pa deš?"

„Do sjeta, hledat rozum, máma mě vyhnála," do třetice přiznává se Honza.

„Tak já tě, chudáčku, vo ňom povím za to, žes mi dal tenkrát ty vajíčka," sedla si s Honzou na mez ha rozpovídala se: „tak putuj po pěšinkach tak dlouho, haž přideš k velkýmu zámku. Ten bude celyj potáhnutyj černým souknem, protože v ňom leží stunává princezna, jediná dcera starýho krále, keryj je vdovec ha tu

princeznu má jako voko v hlavě. Do ji huzdraví, tomu jí dá král za ženu i s celým královstvím. Ze všech strán, z celýho sjeta sjíli se tám huž dochtoři, lytýři, princove, ale žádnyj nemá s tý její nemoci rozum, jenom ty jí huzdravíš."

Honza div se leknutím na zem nesvalil. „Ja pa já hloupyj bych moh, co nemůže žádnyj z tich —" chce se vymlouvat, ale babička ho ani nenechá dořect ha povídá dál:

„To tuze snadlo dovedeš. Tý princezně nic není, je jenom tuze rozmazlená, vyhyjčkaná ha líná. Jen se přihlas, řekni, že s ní mušíš byjt sám, ha dyž tě k ní přivedou, vem tu hůlku, co držíš v ruce, vlípni jí jednu přes řibet haž vyskočí do vyjšky, druhyj den jí vysaď dvě, třetí den tři ha potom dál huvidíš, co ha jak bure".

„Tuto pravda dovedu," zasmíl se Honza, poděkovál babice ha směle se pustil do sjeta.

Šecko bulo na vlas tak, jak babička řekla. Cestička ho chčasně dovedla k celýmu černýmu zámku, lidi mu vypravovali vo stunavý princezně ha Honza hned se přihlásil, že jí jistojistě huzdraví.

V zámku — to ce ví — takovýho votrhánka dlouho nechtíli k princezně pustit. Nevěřili, že by takovyj sprosťáček moh dovect, co nesvedou ani ty nejvěčí hlavy. Dyž se nedal vodbyjt ha furt si ved svou, povídal mu král: „Tak je

dobře, esli ji ale nehuzdravíš, budeš vo hlavu kračí, abysi se nemoh chlubit, že si viděl princeznu v loži."

„Tak třebas," souhlasil Honza, „ale cák bure, dyž ji chčasně uzdravím?"

Král se zaškrabal za pravým huchem, chvilku se rozmyjšlel ha potom řek: „Slovo dělá muže, muší mu dostát i král, dyž ji huzdravíš, bure tvá."

Honzu hned potom vedli rovnou k princezně. Ta viděla huž tůlik lytýřů ha princů všelijakyjch, haž se jí vořklívili, ale takuvýho sprosťáčka jako bul Honza spatřila v tý chvíli ponejprv. Stál tu před ní bos, míl na sobě jenom šerkový kalhoty, pokostní košili šerkovou, v ruce držíl hůlku ha díval se ňák tůze lítostivě na tu bleduli v bílých poruškách.

„Cák tu chceš," husmíla se princezna ha zjedavě si prohlížela podivnýho chlapíka, silnýho ha velkýho, vopálenýho vod slunce ha zdravýho jako buk.

„Huzdravit tě du," povídá hned kurážně Honza.

„Ha chudáčku, kam pa se to hrabeš, na mou nemoc marně hledají líky jinčí chlapácí než si ty," povídá královská dcera ouštěpačně.

„Zkusit to můžem, za zkoušku přece nic nedáme," povídá Honza dobrácky ha hned poroučí přísně jako na vojně: „vobrať se hubou ke zdi ha zavři vobě voči."

Pane, dyž princezna viděla, že to de zvostra, zkrůtla jako beránek ha poslechla na slovo. Honza si naměřil, natáh hůlku ha sek princeznu přes řibet, jen to vízdlo. Ta vykřikla ha vyskočila do vyjšky jako srnka.

Král tam hned vrazil, vidí princeznu stát na nohach ha drbat si řibet, proto se tuze zaradoval. Jenom princezna křičíla co míla hrdla: „ven, hned ho vyhoďte ven, to není žádnyj dochtor —."

Král vodved Honzu ha ptál se ho, co jí hudělal.

„Sadil sem jí baňku, drobet to pomohlo, ale ta nemoc je tůze stará, muším to vzít vostřejší ha zyjtra jí sadit dvje" rozkládal moudře Honza.

„Tak, tak, jen jí je saď" raduval se král, dal Honzovi jist ha pít, co hrdlo ráčilo, teky mu přinesli pěknyj vobleč ha druhyj den, hajť princezna dělála co chtíla, hajť se bránila ha naříkala, pustili k ní Honzu.

Ten hned poroučel: „Tak pěkně zas hubou ke zdi ha vobě voči zavřít," princezna se začla strachy tříst jako vosykovyj list, čerstva se vobrátila, skrčila se, zavříla voči ha „víz! víz!" vysadil jí Honza hůlkou dvě tak masný, div že tenkou košilku neprosek.

Princezna vylítla jako by jí sršán štíp, křičíla, běžíla rovnou ke dveřím ha tám pádla královi do náručí.

„Princezna huž běhá," hned se rozneslo po celým zámku, šichní se z toho radovali, nyjvíc staryj král, jenom Honza nebul spokojenyj ha povídal: „Eště je to slabý, ta nemoc je tůze zastaralá, snadlo by se mohla vrátit, muším přijít eště zyjtra ha sadit jí tři baňky.

Král bul by Honzu radostí na rukach nosil, dal mu zase jist i pit, takže huž byl Honza silnyj jako lev, zčervenal, humyjl se celyj, hučesal si pěkně na pěšinku vlasy, voblík si panskyj vobleč takže bul hezkyj jak z jera stromek.

Třetí den vod božího rána čekál král s celým svým dvorem, haž Honza příde. Šichni buli chčasní, že lík tak oučinkuje, proto hned ho vedli k princezně, zavříli dveře ha čekáli, co se bure dít.

Teky princezna huž čekála na Honzu, huž neležíla v loži, ale sedíla voblečená, ruce míla sepnutý ha moc ho prosila, aby jí baňky nesázel, že to tůze bolí. Málem bul by si dal řect, ale v tom se mu zdálo, že vosyka, pěšinka i babička křičí: „nepovol, Honzo, nepovol!"

„Hubou ke zdi ha zavřít voči," rozkřík se proto eště přísnějš, než ponejprv ha po druhý. Na princeznu šel z Honzy takovyj podivnyj strach, že mu nic nemohla vorepřít ha ve všem ho mušíla poslechnout. Jen se votočíla, Honza se napříh ha „šoust! šoust! šoust!" vízdala hůlka přes herbávný šaty, na štvrtou princezna nečekála, ale vyrazila ze dveří ha křičíla, co

míla síly: „Huž sem zdráva, na dycky zdráva, huž mi nic nebolí."

Na věžích hned začli zvonit, muziky hned začly hrát, černý sukno strhali se zdí delů, vystrčily prápory bílý ha vysoký*) barvy, šichní se radovali, jenom ty lytýři, princové ha dochtoří se tuze mračili, hrozili Honzovi, ha přísahali, že princezna nesmí byjt jeho, hudeřili na krále, aby ji takuvýmu sprosťáčkovi nedával.

Král vopravdu povolil. Začel se najednou vošívat ha zpříkat, vykládal Honzovi, že by s princeznou chčasnyj nebul, že mu dá peněz, co bure chtít, jen aby se jí zřek sám. Ale Honza že pryj ne, stál na svým ha povídá: „Co je psáno, bude dáno, já nepotřebuju peníze, ale ženu. Já mám doma starou mámu, ta huž nemůže sama šecko podestát, potřebuje někoho, hdo by jí pomoh vařit, prát, chodit na trávu, spravovat kozu, dojit ha šecko šudýž, čeho je doma třeba; já chci proto princeznu ha žádný peníze."

Král nevěděl íčko kury kam haž se najednou zpamatoval ha povídá: „Dyž přemůžeš šecky ty lytýře, prince, dochtory ha ženichy, abych míl vod nich pokoj, tak bure tvá, jako že se král menuju."

„Ty snadlo přemůžu," husmál se Honza ha huž si vohrnoval rukávy. Íčko ste to míli vidět! Honza se pustil do tich paňáčků jako do

*) červená barva.

nudliček, vyhazoval je dveřma i voknama — jak to šlo — na dvůr, tám se dal do nich s hůlkou, vyprášil je šecky před zámek, ani tám jim eště nedal pokoj, hnal je přes celý město haž ven do polí. Chlapíci hutíkali, jako by jim hlava hořila, ani se víc po zámku nevohlídli.

Honza se vrátil, s ním velkyj zástup lidí, šichní se mu divili ha chválili ho jak je silnyj, voláli, to že by bul král, ten že by se nedál, šecky že by přepral.

Teky staryj král poklepal mu na rameno ha řek: „Vidět, že si vopravdu silák, princezna je tvá, ale hu vás doma by se jí styjskalo, tak víš co, nech zapřízt nejpěknější koně do nejlepšího kočáru, jeď pro mámu ha přivez ji sem."

„Tak tera jo," přikyjb Honza ha hned se chystal na cestu. Ale tu ho popádla princezna vokolo krku, že ho samýho nepustí, cák pryj dyby se mu něco stálo, dyby se k ní nevrátil, že pude s ním, hajť chce nebo nechce.

„Dyž je to takový, tak pojedu teky," rozhod se najednou staryj král, dal do kočáru zapřízt tři páry šimlů, bílyjch jako padlyj sněh, Honza si voblík zase svý starý šaty, vylíz na kozlík, vokazoval kočímu cestu, kury má ject haž se chčasně dostáli k nám do lesa.

„Tary íčko drobet počkyjte, já puru napřed podívat se, esli je máma doma," zastavil

Honza kočár ha šel sám demů. Máma zrovna sedíla před chalupou ha škrabala brambůry. Jak spatřila Honzu, hned všeho nechála, zvolála: „Můj drahyj Honzo, huž si se vrátil, to sem ráda," roztáhla ruce radostí ha běžíla mu naproti, protože se jí po ňom huž tůze styjskalo. Nemůžeme se tomu divit, dyť se styjská i kvočně po kuřeti tím víc mámě po dítěti.

„Mámo huž sem tu, našel sem ve sjetě i rozum i nevěstu," křičí Honza ha běží mámě do náručí. „Pust, pust," vzdychá máma, „dyjť mě hudusíš, dyjť nemáš žádnyj rozum, nemačkyj mě tak, rači mě pověz, de máš tu nevěstu."

„De za mnou" — pustil Honza mámu ha vykládal — „nemohla mi do kopce stačit. Mušíme jí dát něco jist, cák dnes vaříte?"

„Mám rozpíčky ha z tořnu vomáčku."

„To vona zrovna ráda, já eště rači, to jí bude chutnat, de pak to máte?"

„Vomáčka je v troubě ha rozpíčky na kamnech."

„Tak čerstva prostřete, já to za vás postavím na stůl, hajť sme hotovi, než přijde."

Máma vytáhla z truhly čistou prostírku, zrovna si myslí, že Honza přece jenom nebul nadarmo ve sjetě, že huž je chytřejší, v tom to za ní hudělá: »prásk!« lekne se, vohlídne ha Honza jak dlouhyj tak širokyj válí se po zemi, hukop se vo kočku ha rozbil mísu s rozpíčkama i hrnec s vomáčkou.

„Honzo, já tě muším zrovna nařezat, hosti tu ha ty mi rozbíješ voběd! Cák jim íčko dám?" Popádla měchačku, ale Honza nečekál. Vyskočil ha hutíkal zpátky do lesa. Tám míl v kočáče připravený sametový šaty zlatem vyšívaný, čerstva je voblík, vokázal kočímu hde vostávají, vlíz k princezně do kočáru ha íčko jeli.

Máma eště stála s měchačkou v ruce mezi dveřma, dívá se za Honzou k lesu, najednou vidí vyjíždět z lesa tři páry bílyjch koní, vidí královskyj kočár, jakyj jaktěživa neviděla ha než se zpamatovala, šecka ta krása zastavila se zrovna před ní.

To ce ví, že celá ves byla na nohach. Kočár se vorevřil, z něho první vystoup král, za nim princezna ha poslední Honza v sametovyjch šatech, tahže ho žádnyj nepoznál.

Máma, chudinka stará, se tak lekla, že sepla ruce, klekla na práhu ha nemohla řect ani „vítám vás."

Ale staryj král jí hned pozvíh, princezna jí políbila ruku, Honza se zadu smál ha povídá: „Íčko vidíte, mámo, že ste mě marně neposílala do sjeta hledat rozum."

Jak promluvil, hned ho máma zase poznála ha dala se radostí do pláče. Tak jak stála, naložili ji do kočáru, chalupu se vším všudy daroval Honza vobci pro chudý ha šichní s milým Pánem Bohem vodjeli —

V masopustě buly v královským zámku dvě svarby najednou. Staryj král si bral Honzovo mámu ha Honza královo dceru. Ke stolu si pozvali celý město. Já sem na tych svarbách teky bul, tyjden se tam vařílo ha peklo, míli sme tam masa, piva ha vína, až nám po bradě teklo ha přece sme míli málo, protože do huby se nám nic nedostálo. Že je to šecko svatá pravda, to ví celyj sjet ha vy teky na to můžete vzít jed.

OBSAH:

